4 2019
€2,50

BUITEN de Orde

anarchistisch
kwartaalblad

thema:
Defeating Dystopia?

Wanneer rechts de realiteit van klimaatverandering omarmt

Een 'opstand' voor het leven?
Een reflectie op mijn tijd bij Extinction Rebellion

Kom maar dan!
Over depressies en mogelijke antwoorden daarop

van de
Redactie

Sombere wolken pakken zich samen en dreigen met onweer. Het is een bekend beeld uit de revolutionaire traditie, waarin wij bouwen op het volk dat opmarcheert. Honderd jaar oude strijdliederen, misschien wel gezongen tijdens de uitvaart van Ferdinand Domela Nieuwenhuis, verwijzen daarnaar. Zij keren zich tegen een spook dat ook deze jaren in Europa rondwaart, het spook van de *dystopie*: een helaas wetenschappelijk te bewijzen gegeven van een maatschappij die volgens onze overtuiging naar de verdommenis gaat.

'Defeating Dystopia?' is het thema van deze Buiten de Orde én het thema van het jaarlijks terugkerend festival 2.Dh5, dat aankomende keer plaatsvindt in Utrecht op 1 en 2 februari. 2.Dh5 benaderde de redactie van Buiten de Orde eerder dit jaar met het voorstel een samenwerking aan te gaan voor het vierde nummer van 2019, om zo elkaar te versterken en aandacht te vestigen op het festival. Dit heeft geresulteert in een goed gevuld thema-gedeelte, dat je als losse bijlage vindt ingesloten.

Andere onderwerpen in deze Buiten de Orde zijn onder meer een persoonlijk verslag van actie-ervaringen met Extinction Rebellion, berichten uit Turkije van de DAF over de oorlog tegen Rojava en uit Griekenland vanuit Exarcheia. De Stichting tot Vrijheidsbezinning komt op voor haar waardigheid, in de hoop dat er uit haar verleden nog iets te leren valt. Hanna en Evie komen met een artikel over feminisme en transfobie. De migratiekroniek, een update uit België, berichten over opstanden wereldwijd en een artikel over identitairen in Europa vullen de vaste rubrieken.

We wensen elkaar toe dat we – achter de wolken die wij wensen te verdrijven – in het komend jaar meer van de zon zullen zien en van horizonten die elkaar weten te verbinden.

de redactie

colofon

Buiten de Orde
Het anarchistische kwartaalblad Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond. De redactie is in redactioneel opzicht onafhankelijk van de bond. Standpunten ingenomen in het blad vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs die van het redactiecollectief. Het blad besteedt aandacht aan een breed scala van onderwerpen en wil naast een blad voor de leden van de Vrije Bond een blad van de hele anarchistische beweging zijn. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht. De BdO wordt gedrukt op 100% gerecycled papier, vrij van optische witmakers.

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond krijgen Buiten de Orde gratis thuis; niet-leden kunnen zich abonneren voor € 15,00 per jaar.

Voor mensen in de gevangenis is Buiten de Orde gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Je kunt je abonneren door onder vermelding van 'abonnement Buiten de Orde' € 15,00 over te maken op:

IBAN: NL80INGB0005495473
BIC/Swift: INGBNL2A
t.n.v. Vrije Bond Amsterdam

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam,
Nederland
buitendeorde.org
redactie@buitendeorde.nl
085 877 89 58

Secretariaat Vrije Bond
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam,
Nederland
secretariaat@vrijebond.nl
www.vrijebond.org
085 877 89 58

Losse nummers zijn te koop voor € 2,50 bij:

Fort van Sjakoo
Jodenbreestraat 24, Amsterdam
www.sjakoo.nl

Athenaeum Nieuwscentrum
Spui 14-16, Amsterdam
www.athenaeum.nl

Boekwinkel Opstand
Beatrijsstraat 12, Den Haag
www.opstand.noblogs.org

Casco – Office for Art, Design and Theory
Lange Nieuwstraat 7, Utrecht
www.casco.art

Vredesburo Eindhoven
Grote Berg 4, Eindhoven
www.vredesburo.nl

De Lektuurhal
Over de Kelders 10, Leeuwarden

Boekhandel Rosa
Oliemuldersweg 43, Groningen
www.bookshoprosa.org

in de
Buiten de Orde

thema: **Defeating Dystopia?**

rubriek
Digitale veiligheid

DE DIGITALE WERELD IS NIET VEILIG

(maar wel een stuk veiliger te maken)

Inleiding

Sinds er veel via het internet gaat, is het veel makkelijker geworden om in contact te komen en te blijven met gelijkgestemden. Ook is het veel makkelijker om acties aan te kondigen. Dat weten de overheidsdiensten AIVD en MIVD echter ook. Een aantal jaar geleden bleek dat wat betreft de westerse wereld Nederland de meeste telefoontaps toepaste. Sindsdien is het aantal taps alleen nog maar toegenomen. Ook wordt er in Nederland relatief veel data in de vorm van datasets onderschept en opgeslagen. Zo kunnen de vrijheid van de pers en oppositie gehinderd worden en burgers onderdrukt worden. Gelukkig is een groot deel van de cryptografen, (wetenschaps)filosofen, programmeurs en digitale beveiligingsexperts het daar niet mee eens. Om die reden zijn er relatief veel technische mogelijkheden om je eigen veiligheid te verbeteren. Hieronder ga ik er meerdere toelichten. Om te beginnen ga ik het in dit en volgende artikelen hebben over versleutelde (in het Engels: *encrypted*) en tijdelijke email, het versleutelen van data, anoniem internetten en ten slotte de totaaloplossing om niet gevonden te worden.

Het behoeft weinig uitleg, dat als je via een VPN-server werkt het moeilijker is je in de gaten te houden

Uitleg van de termen

Om ervoor te zorgen dat deze informatie begrijpelijk is voor iedereen, zal ik een zeer beknopte *crash course* geven over de termen en begrippen die gangbaar zijn in de computer- en netwerkwereld.

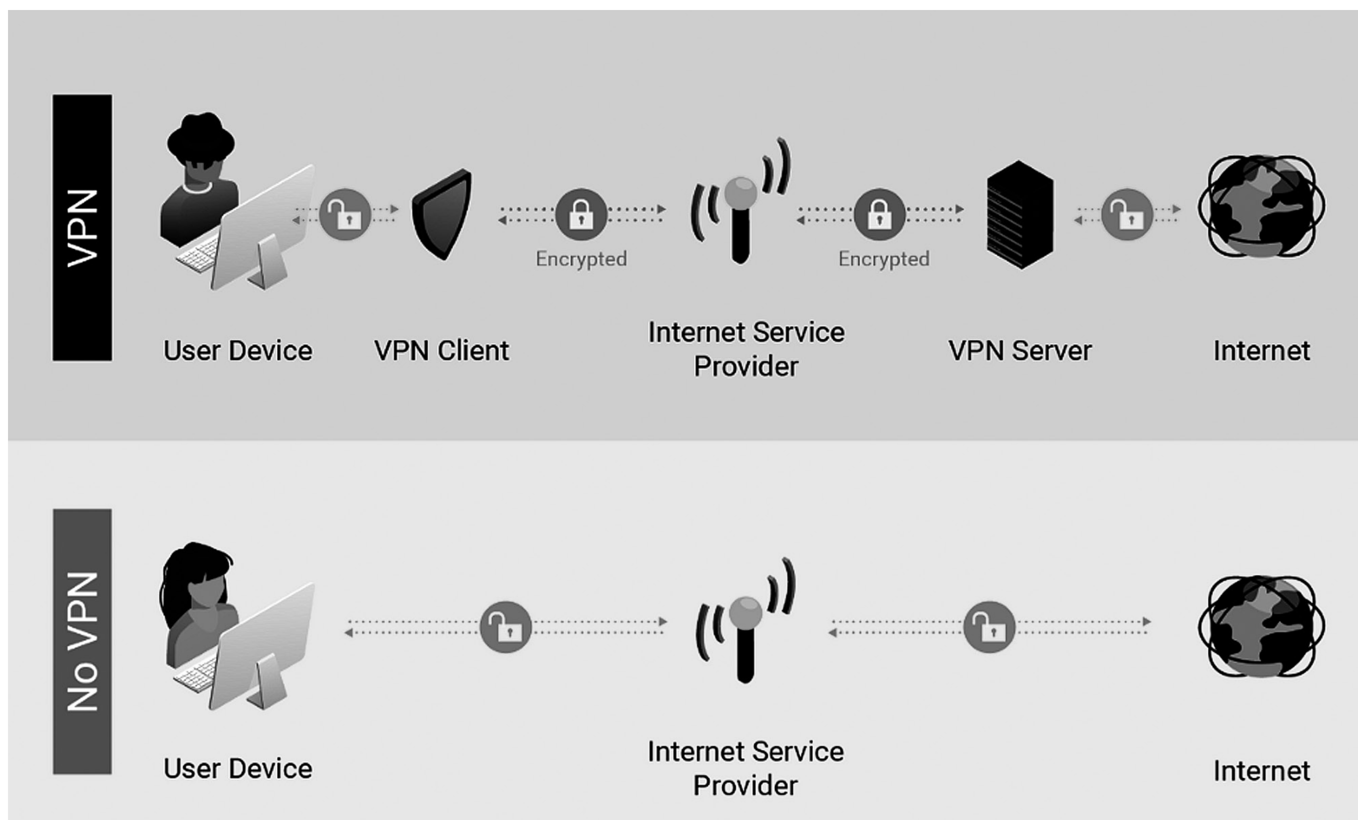
IP
De term IP staat voor Internet Protocol. Feitelijk is dit nummer niets meer dan het adres van je netwerk- of internetaansluiting. Aan de hand van databases is het mogelijk om de locatie van het netwerk te bepalen. Voor burgers geldt dat we via de openbare bronnen de locatie kunnen bepalen tot op stadsniveau. Je precieze locatie is uiteraard bij je internet provider bekend en deze informatie is toegankelijk voor politie, justitie of een van de veiligheidsdiensten via het Centraal Informatiepunt Onderzoek Telecommunicatie.[1]

Nodes
Nodes zijn de verbindingspunten van een netwerk. Het modem waarmee jij bijvoorbeeld aangesloten bent op het net is een node, de server waar de website op staat die jij bezoekt is ook een node.

Email clients
Een email client (of Mail User Agent, MUA) is niets meer of minder dan een digitale brievenbus, die van verschillende adressen (mailservers) de post op kan halen. Stel jij woont aan de Dorpsstraat in Waddinxveen, je partner woont aan de Marktstraat in Groningen en je werk zit aan de Wilhelminalaan in Klazienaveen. Het liefst heb je dan dat er een service is die al je post, gesorteerd per adres op één centrale plaats legt. Feitelijk is dit wat een email clients doen – ze worden dan ook vaak email handlers genoemd. Er bestaan meerdere email clients. De twee bekendste zijn Outlook (eigendom van Windows) en het open source Thunderbird van Mozilla.

OS
Binnen de wereld van computers wordt vaak gesproken over OS. Hier wordt het zogenaamde operating system mee bedoeld. Een operating system bepaalt dat programma's kunnen worden gedraaid (van spelletjes tot tekstverwerkers). Bekende voorbeelden van een OS zijn Windows en op UNIX gebaseerde systemen, zoals Apple OS en FreeBSD.

Linux is een meer desktop-georiënteerde afgeleide van UNIX. Bekende Linuxdistributies zijn Debian, Fedora, Ubuntu, Arch Linux, Damn Small Linux (DSL) en Mint. Voor mensen die weinig ervaring hebben met computers – of er niet erg geïnteresseerd in zijn – zijn Ubuntu en Mint goede instapmogelijkheden. Ze bieden het ge-

Schema op internet met en zonder VPN

bruikersgemak van Windows met de veiligheid van Linux. Deze twee distributies zijn afgeleid van Debian. Debian is minder gemakkelijk in het gebruik, voornamelijk omdat je relatief vaak via een *command line interface* werkt in plaats van een grafische interface. Debian is daarentegen extreem aanpasbaar.

Open source
Dit betekent dat de broncode van een programma openbaar is. Iedereen mag en kan deze inzien. Het grootste voordeel hiervan is, dat beveiligingslekken snel te verhelpen zijn. Een ander belangrijk punt is dat opensourcesoftware vrijwel altijd gratis is. Hiermee sluit het mooi aan bij de antikapitalistische idealen van veel politiek activisten. Ook biedt open source de mogelijkheid om de software vrijelijk aan te passen, waardoor de autonomie van de gebruiker wordt vergroot. Misschien is het grootste voordeel wel dat er veel meer Windowsgebruikers zijn, waardoor het lucratiever is om Windows aan te vallen, dan Linuxdistributies.[2]

Digitaal veilig zijn door je te verstoppen

VPN staat voor *Virtual Private Network*. Daarmee maak je via een openbaar netwerk (het internet) eerst contact met een privénetwerk (server) en daarna pas de server van bijvoorbeeld je zoekmachine (zie afbeelding).

De verbinding tussen jouw internetaansluiting en de VPN-server is 'getunneld'. Dit betekent dat jouw internetprovider of de overheid en veiligheidsdiensten niet mee kunnen kijken met wat jij aan het doen bent omdat je alleen nog maar contact maakt met een VPN-server. De overheid en providers kunnen alleen jouw locatie (via je IP-adres) en de locatie van de VPN-server (via hun IP-adres) zien. Het is goed om te weten dat binnen Europa *alle* providers *verplicht* zijn om al jouw contacten met andere servers maximaal 6 maanden te loggen (bewaren), waarna ze de gegevens moeten vernietigen.

Het behoeft weinig uitleg, dat als je via een VPN-server werkt het moeilijker is je in de gaten te houden. Niet alleen ziet niemand welke informatie jij bekijkt, maar ook je dataset (het totale pakket aan internetverkeer en metadata) wordt naar slechts één IP-adres gestuurd. Kortom, je digitale voetafdruk is zeer beperkt. Nu komt de grote maar: veel VPN-servers brengen kosten in rekening. Het merendeel van de gratis VPN-aanbieders loggen je verkeer en verkopen de datasets door aan overheidsinstanties of commerciële 'partners'. Nu hebben wij het geluk dat er ook meerdere 'hacktivist' anarchisten zijn, die niet-loggende, gratis VPN's aanbieden. Vaak zijn deze gebaseerd op opensourcesoftware. De bekendste is OpenVPN, een afgeleide van de *proprietary* (niet-open source) CISCO free VPN, maar dan onderhouden door een grote community aan (hobby)programmeurs.

Welke VPN-aanbieders zijn er?

De meeste gratis VPN's leggen beperkingen op. Vaak word je beperkt in de hoeveelheid data die je kunt sturen en ontvangen, je internetsnelheid en ze loggen ook vaak. Betaalde VPN-services loggen vaak niet, beperken je minder qua hoeveelheid data en de snelheid is vaak hoger. Op internet zijn er allerlei VPN-tests te vinden. Toch loopt bij veel tests belangrijke informatie ernstig uiteen. Volgens de ene site loggen ze geen van alle, terwijl een ander juist waarschuwt dat een aantal wel logt.

Zelf gebruik ik momenteel een betaalde VPN (Mullvad), omdat je die helemaal kan integreren in je systeem. Eventueel kun je ook de app gebruiken, maar die maakt gebruik van een nog niet uitontwikkeld protocol. Voor de beste anonimiteit heb ik de OpenVPN instellingen gebruikt.

Een goede gratis VPN is die van Riseup, die makkelijk is in te stellen. Deze is beschik-

baar (inclusief installatiehandleiding) voor Android, Apple (mobiel en pc), Linux en Windows. Voor al deze systemen geldt, dat je het alleen maar hoeft te installeren en in je netwerkinstellingen hoeft aan te geven dat het programma zelf de internetconfiguratie moet toepassen. Al het internetverkeer van het apparaat waar Riseup VPN op is geïnstalleerd gaat vanaf nu via een van de Riseup VPN-servers. Ook bieden de kameraden van Autistici een gratis niet-loggende VPN. Uiteraard moeten zowel de Autistici VPN als de Riseup VPN onderhouden worden. Een maandelijkse of jaarlijkse donatie wordt dan ook gewaardeerd. Tenslotte biedt de browser Opera als enige een eigen gratis VPN-service. Of deze logt is mij onbekend.

> Wat veel mensen zich niet realiseren is dat veel JavaScripts een wezenlijk veiligheidsrisico met zich mee kunnen brengen

Pas je webbrowser aan!

Om het meekijken van (voornamelijk) bedrijven te beperken, bieden de meeste webbrowsers verschillende uitbreidingen. Iedere browser gebruikt een andere benaming voor deze uitbreidingen, zoals extensies, plug-ins of add-ons. Belangrijke uitbreidingen zijn NoScript, Adblocker en Trackingcookiesblockers. Tegenwoordig kan je deze laatste in de uitbreiding Privacy Badger krijgen voor Firefox van Mozilla. Chrome gebruikt als open sourcebrowser nagenoeg dezelfde uitbreidingen als Firefox. Er is een uitbreiding, voor alle browsers beschikbaar, die je connectie met de server zal proberen te beschermen, deze heet Https Everywhere. Wel geldt dat je af en toe moet kijken of je uitbreidingen wel up-to-date zijn. Welke extensies de andere browsers hebben zal je zelf moeten uitzoeken.

Wat veel mensen zich niet realiseren, is dat veel JavaScripts – de bekende internetspelletjes, veel webvideo's en geanimeerde knoppen zijn vaak in de JavaScript-codeertaal geschreven – een wezenlijk veiligheidsrisico met zich mee kunnen brengen. In de JavaScript-code kunnen minder leuke stukjes verstopt zitten, waaronder wormvirussen, ransomware en keyloggers. Gelukkig zijn er ook add-ons, zogeheten scriptblockers die dit blokkeren. Een bekende is bijvoorbeeld NoScript. Soms zit er een scriptblocker in een adblocker verweven, zoals bij µblock. De meeste add-ons leren en updaten automatisch, waardoor je relatief weinig kans hebt op ernstige beveiligingslekken. Ook nu geldt weer dat de open sourceplatformen vaak eerder een update hebben dan de proprietary browsers.

Verder zou ik ook altijd een losse wachtwoordmanager installeren. Deze omzeilt de ingebouwde wachtwoordmanager van je browser, omdat die vaak minder veilig is. Een als zeer goed bekend staande manager is Keepass.

Voordelen van een email client ten opzichte van webmail

Een grote plus van een email client als Mozilla Thunderbird is dat het je de mogelijkheid geeft om berichtfilters te gebruiken, die de binnenkomende mails automatisch naar een aangemaakte map kunnen plaatsen. Dit zorgt ervoor dat je inbox overzichtelijk blijft. Daarnaast sluiten ze naadloos aan op encryptie volgens de PGP-standaard (Pretty Good Privacy). Bij Mozilla Thunderbird moet je dan wel eerst de add-on Enigmail installeren. Overigens kan Outlook ook overweg met PGP, alleen moet je dan ook eerst een add-on installeren. Bij Outlook kun je kiezen uit gpg4o, gpg4win en p≡p (pretty Easy privacy).

Het grootste voordeel van een email client is de mogelijkheid om via het POP3-protocol te werken. Mails worden dan van de server gehaald en lokaal opgeslagen. Dit heeft als voordeel dat wanneer de servers van je emailprovider in beslag worden genomen, jouw (gevoelige) emailcommunicatie er niet meer op staat.

Persoonlijk raad ik mensen altijd aan meerdere emailadressen aan te maken, waarvan één compleet anoniem. Riseup biedt dit aan. Uiteraard zijn er meerdere radicale (mail)servers. De mensen van Riseup hebben daar een lijst van.[3] Zelf maak ik gebruik van drie emailadressen, bij drie verschillende mailaanbieders. Eén is anoniem en puur voor acties en de Vrije Bond West-Friesland. Op dat adres wens ik nooit mijn echte naam te lezen, zolang emails niet versleuteld zijn. Mijn Gmailaccount noem ik vaak mijn spamvanger. Deze gebruik ik uitsluitend om me in te schrijven bij webwinkels en dergelijke. Voor overheidsinstanties en andere officiële zooi, gebruik ik een email met mijn volledige naam(at)mailserver.

E-mailadressen die niet aan jou te verbinden zijn

Voor activisten die een eenmalig emailadres willen gebruiken, bijvoorbeeld om de verantwoordelijkheid van een actie op te eisen of om spam te vermijden, zijn er zogenaamde 'throwaway mail'- of 'disposable mail'-aanbieders. Hoewel bijvoorbeeld Gmail en Yahoo ook de optie bieden voor een tijdelijk mailadres zal je bij de grote mailproviders wel eerst een account moeten aanmaken, waardoor dit adres naar jou terug te herleiden is. Op de site van geek.com staat een overzicht van vijf veelgebruikte disposable mails.[4] Voor zover ik weet, staat er sowieso één tussen die ook volwaardig mails kan versturen. Dit is Guerrilla Mail, die ook het sturen (en ontvangen) van bijlagen toestaat. Het grootste probleem met al deze providers is dat ze onveilig zijn. Je hoeft niet in te loggen, dus het kan zijn dat iemand anders ter wereld exact hetzelfde emailadres heeft gekozen als jij. Deze persoon kan dus ook jouw mail meelezen. Gebruik dit dus niet voor gevoelige mail!

Internet, anonimiteit en TOR

Regelmatig wordt er in de media gesuggereerd dat mensen op sociale media veel durven te zeggen, omdat ze anoniem zijn. Dit is dus niet zo. Via de servers van Facebook (die staan in Ierland en in Amsterdam) kan de overheid altijd de logfiles opvragen van gebruikers (feitelijk geldt dit voor alle servers binnen de EU en de verschillende verdragspartners op het gebied van de IT en ICT). Deze logfiles bevatten altijd het IP-adres. Ook bevatten ze vaak informatie over eventueel gebruikte nodes. Om dit minder traceerbaar te maken, kan je meer nodes gebruiken. Dit is de techniek achter TOR.

TOR staat voor The Onion Router (het uiennetwerk). Deze naam slaat op de wijze waarop de TOR-browser werkt. Doordat je verbinding via verschillende nodes gaat, wordt het steeds moeilijker om bij de bron te komen. Iedere node versleutelt de infor-

matie opnieuw en is als het ware een laag van een ui. De eerste node (vanuit jou gezien) pakt de data in met de tweede node als bestemming. Deze verpakt het geheel en stuurt het weer door naar de volgende node. Bij de laatste node in deze keten, de zogenaamde exitnode, wordt de informatie (het webadres waar je naar op weg was) aangeboden op het publieke internet. Omdat je via een TOR-node op een website zit, zal ook alle informatie vanaf die website via dezelfde route terugkomen. Omdat de eerste node niet weet wat de laatste node is en alle informatie ingepakt is, is het heel moeilijk om een pakketje te volgen, vooral wanneer meerdere mensen via het TOR-netwerk surfen en meerdere pakketten tegelijkertijd een bepaalde node passeren.

Daarnaast biedt de TOR-browser toegang tot heel het internet (alles wat je via Google kan vinden is slechts een fractie van wat er allemaal op internet staat). Dit andere deel heet het deep web, waar het dark web weer een onderdeel van is. Het dark web is het soms minder leuke deel van het internet, onder andere zijn daar sites te vinden voor wapen-, drugs-, vrouwen- en kinderhandel. Ook kun je daar de meer radicale fora van neonazi's en fascisten vinden. Kortom, niet altijd even gezellig daar.

Omdat de afgelopen jaren steeds vaker mensen drugs wilden bestellen via het dark web, ontwikkelde iemand een TOR-plug-in. Deze laat je via Firefox, vanaf het reguliere internet, onafgeschermd direct contact maken met servers van het dark web. Dit heeft uiteindelijk veel Amerikaanse studenten hun vrijheid gekost. Iedereen met verstand van internet kon immers meekijken met hun drugsbestellingen, zo ook de politie. Het behoeft verder geen uitleg dat die bewuste plug-in niet erg veel te bieden heeft. De TOR-browser is er voor ieder platform, ook voor de mobiele platforms.

De programmeurs achter het TOR-project raden het gebruik van TOR over VPN af, omdat niet alle VPN-protocollen om kunnen gaan met TOR. Sinds enige tijd heeft TOR echter de optie om een *bridge* te gebruiken. Deze brug maakt het mogelijk voor mensen om probleemloos het internet op te gaan in landen waar strenge internetcensuur heerst (en een autoritair regime aan de macht staat). Dit gebeurt door de gebruikte communicatiepoort te verbergen. Voor mensen in 'open landen' (EU, VS, Japan, Zuid Korea et cetera) heeft het bridgen geen meerwaarde.

Ondanks de extra anonimiteit, blijft TOR één nadeel hebben en dat is dat je beter geen scripts kan draaien zoals JavaScript, omdat die alsnog je locatie kunnen vrijgeven.

TAILS

TAILS (The Amnesic Incognito Live System) is een zogeheten livesysteem, wat betekent dat je dit OS op elke computer kan draaien met een usb-poort of een dvd-drive. TAILS laat geen sporen achter op de pc en alle internetverbindingen gaan standaard via het TOR-netwerk. Voor riskante of gevoelige acties is TAILS *best practice*, omdat je letterlijk vanaf vrijwel iedere computer met een internetverbinding anoniem het internet op kan. Alle data van TAILS worden bij het afsluiten van de bewuste computer gewist. Omdat TAILS op een usb-stick past, kan je altijd en overal op iedere pc, geheel onbekend het internet op.

Wel is het verstandig om, zodra je TAILS hebt, je er bekend mee te maken. Vooral mensen die in het dagelijks leven Windows gebruiken, raad ik dit aan. Ook voor Linuxgebruikers is het verstandig om regelmatig met TAILS te blijven werken.

Conclusie

Voor mensen die privacy en digitale veiligheid belangrijk vinden, zoals (politiek) activisten, journalisten en klokkenluiders geldt vaak dat ze absoluut wegblijven van alle Microsoft-, Apple- en Sonyproducten. Omdat Android gebaseerd is op Linux, zijn er mogelijkheden om het systeem te beschermen tegen haar boosaardige ontwikkelaar Google. Daarnaast is iedere Androidversie via verschillende instellingen bijna geheel los te koppelen van Google. Alleen de Google Play Store blijft nodig, omdat Google voortaan de systeemupdates via dat platform wil gaan aanbieden. Hoewel veel opensourcesoftware en -systemen veel veiliger zijn, behoeven ze meer aandacht, zijn ze minder gebruiksvriendelijk, maar heb je wel complete controle over je systeem.

Mensen die vooral in het dagelijkse leven meer veiligheid op internet willen, moeten beginnen bij hun browser. Persoonlijk kies ik voor Mozilla Firefox, mede omdat het open source is, maar ook omdat ik het al jaren gebruik. Wil je gemakkelijk meerdere mailaccounts beheren, neem dan een email client. Voor Windows is er al een standaard, alle Linuxdistributies hebben een eigen client maar leveren Thunderbird via hun softwarepakketten. Als je een apart emailaccount aanmaakt voor actiedoeleinden, is het belangrijk om dat mailaccount goed te beveiligen. Wel moeten mensen dan onderling hun publieke sleutels ruilen, maar dat hoeft geen probleem te zijn.

Zodra je internetgebruik een eventueel risico kan opleveren, omdat je bijvoorbeeld onderzoek doet en geen neonazi's aan je deur wilt, gebruik dan een VPN (minimaal), TOR of TAILS. Ga je op vakantie, maar je zou nog wat uitzoeken? Geen nood, neem je usb-stick met TAILS mee!

Met anonieme groet,

Anticrust

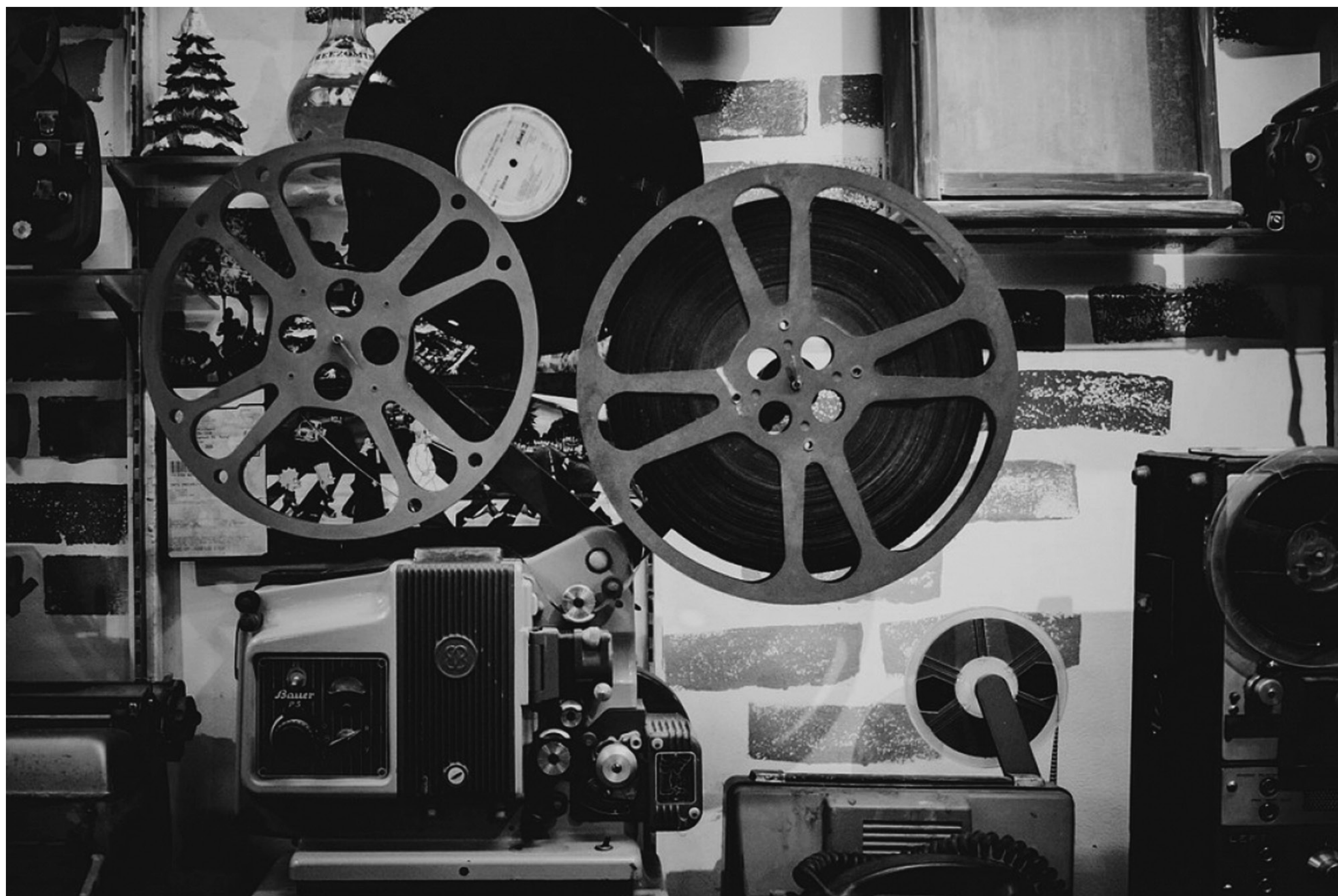
Noten

1 'CIOT' op nl.wikipedia.org.
2 Deb Shinder, 'Is Open Source Really More Secure?', 4 maart 2004, op techgenix.com.
3 'Radical Servers' op riseup.net.
4 Aseem Kishore, '5 Best Free Disposable Email Accounts', 28 april 2019, op helpdeskgeek.com.

Handige links

geek.com
www.gratissoftwaresite.nl
ubuntu.com
www.debian.org
www.torproject.org
tails.boum.org
riseup.net

Dit artikel is in andere vorm eerder verschenen op: anticrust.blackblogs.org.

Feminisme en transfobie – één strijd?

Transfobie in 2019 – het Elles Tournent-incident

Elles Tournent – Dames Draaien – is een Belgische organisatie die jaarlijks een filmfestival organiseert in Brussel, waarop films van vrouwelijke filmmakers vertoond worden. De organisatie bestaat nu elf jaar en werd opgericht door oudere lesbische feministes.

In januari 2019 werd voor het filmfestival een film aangekondigd van Nina Paley, een zogenaamde 'TERF' – een transhater die weigert trans vrouwen als vrouwen te erkennen, trans personen uitlacht en hen op sociale media out zonder hun toestemming, wat gevaarlijk is gezien het vele geweld dat trans personen ondervinden.

De webdesigner van het festival – zelf een trans vrouw, de enige in het team – protesteerde hiertegen maar werd opzij geschoven. Daarop werd dit publiek gemaakt, door trans activistes en bondgenoten die een e-mailcampagne op touw zetten.

Het Elles Tournent-collectief weigerde ondanks groeiend protest echter de film te annuleren. De enige publieke poging tot verantwoording hierover[1] door de organisatie werd zeer negatief onthaald. De film werd inderdaad vertoond – gratis, de inkomprijs werd geschrapt. De Brusselse actiegroep Collectif de Lutte Trans[2] protesteerde bij de cinemazaal en deelde flyers uit.

Zowel de webdesigner als een vrijwilliger weigerden door dit incident verder nog mee te werken met het festival. Zij werden door anderen in het team ervan beschuldigd het festival te willen 'saboteren'.

De daarop volgende maanden bleven activisten proberen te communiceren met het Elles Tournent-team, maar dit bleef grotendeels een eenwegscommunicatie. Het team draaide niet bij en er volgden geen verontschuldigingen, noch naar de van 'sabotage' beschuldigde medewerkers, noch naar buiten toe. Op de vragen of Elles Tournent in de toekomst nog films van transfobe filmmakers zou vertonen en of er een boodschap van transinclusie op de website zou worden gezet, werd niet ingegaan.

Een analyse van een studente over het incident werd niet publiek gemaakt. Die benoemde een deel van het probleem als *cis fragility* – een recente term gebaseerd op eerdere antiracistische analyses rond white fragility. Cis personen in het team zagen zichzelf als 'onderdrukt' zodra ze kritiek kregen over hun behandeling van trans personen. Ook al bleven de acties tijdens het festival beperkt tot zeer zachte initiatieven als e-mails sturen en flyers uitdelen, toch bestempelden de teamleden

> Transfobie was binnen het feminisme van deze tijd simpelweg onomstreden

dit als 'extreem' en 'overdreven'. Volgens de webdesigner zelf was dit deels ook een egoprobleem, waarbij verschillende mensen überhaupt geen kritiek konden horen en elke suggestie als een aanval op het collectief beschouwden.

Enkele maanden later werd de webdesigner ontslagen per e-mail, zonder voorafgaand gesprek of discussie. Zij is daarop in staking gegaan en nam drie dagen lang de website en de Facebookpagina over als een soort 'digitaal piket', waarop dan discussies ontstonden over transinclusie en machtsmechanismen. Hoewel de organisatie weigerde te praten met de stakende vrouw, probeerden ze de opgelopen imagoschade te beperken: de staker werd afgeschilderd als een kwade, hysterische vrouw die in een opwelling gehandeld had, een 'hacker' – wat in sommige kringen een negatief woord is. Achter de schermen werd ook gezocht naar een film over 'trans identiteit' – om het negatieve imago bij te schaven. De staking hielp niet om het ontslag terug te draaien, maar bleek wel het enige wat de organisatie min of meer dwong om toch *iets* te doen.

De mening van trans personen over de organisatie kelderde nog verder: hoewel enkelen Elles Tournent eerst nog het voordeel van de twijfel gaven, mensen die 'misschien wat tijd nodig hadden om te veranderen', werd hun houding na maanden niet reageren, en het ontslag van de enige trans vrouw in het team, alsmaar negatiever. In oktober 2019 stapte nog een derde medewerker op, gefrustreerd over het gebrek aan vooruitgang.

De tweede golf

Helaas zijn de verwikkelingen rond Elles Tournent niets nieuws. Transfobie binnen het feminisme is zo oud als de tweede feministische golf. Evenals het beleefde stilzwijgen van feministes tegenover de transfobe tirades van hun 'zusters'. Een belangrijk moment in de geschiedenis van radicaal feministische transfobie was de West Coast Lesbian Conference in 1973. Dit was de eerste grote radicaal feministische conferentie gericht op het organiseren van lesbische vrouwen. Eén van de organisatoren was de folkzangeres Beth Elliott, die bovendien trans was. Al aan de vooravond van de conferentie bleek dat er een kleine groep feministes was, waaronder Robin Morgan, die grote bezwaren had tegen de aanwezigheid van Elliott en dreigde met geweld als ze deel zou nemen aan de conferentie. Morgan (toen al beroemd door haar feministische bloemlezing *Sisterhood Is Powerful* (1971)) schreef in een verklaring:

Ik ga een man niet 'haar' noemen; door 32 jaar te lijden en te overleven in deze androcentrische samenleving heb ik de titel 'vrouw' verdiend; een mannelijke travestiet gaat één blokje om, wordt vijf minuten lastig gevallen (wat hij misschien zelfs wel prettig vindt), en hij waagt het, hij waagt te denken dat hij onze pijn begrijpt?[3]

Hoewel een meerderheid van de deelnemers desgevraagd geen probleem had met Elliotts aanwezigheid, besloot ze zich toch terug te trekken om de conferentie (waarvan ze medeorganisator was) niet in gevaar te brengen. De transhaters konden blijven.

Uit dit lesbisch separatistische milieu zouden later twee feministes opstaan die deze radicaal feministische transfobie van een theoretische, zij het ook klinisch paranoïde, basis zouden voorzien: Mary Daly en Janice Raymond. Mary Daly was een katholieke theologe en radicale feministe die in haar boek *Gyn/Ecology: The Metaethics of Radical Feminism* (1978) betoogde dat transseksualiteit, dat ze een 'Frankenstein-fenomeen' noemde, de manier was waarop mannen de 'vrouwelijke wereld' probeerden binnen te dringen door middel van 'substituten'. Medische zorg voor trans mensen was een 'fallocratische technologie'.

Het is belangrijk om op te merken dat Daly geen marginale feministe was. Ze had een vaste aanstelling aan Boston College, haar publicaties werden en worden wereldwijd door feministes gelezen en besproken en ze was een veel gevraagde spreker op conferenties. Er is een bekende open brief van de zwarte lesbische feministe Audre Lorde aan Mary Daly waarin ze haar verwijt dat ze in *Gyn/*

TRANSGENDER DAY OF REMEMBRANCE

REMEMBER OUR DEAD

This poster is not a peice of paper. It is a gut-less ghost of a man with sweaty hands much older than 4 years of sprouting hopes can keep me afloat. A stranger scented shadow grunting above a pillow shedding unheard dreams until slamming doors shatters them. Tears disappear at 5 years too old when the one I love is the one who leaves us behind. 6,939 miles from a home where homeless are sold, I land alien. Armed with a heart depleted to fists just so I could feel skin - on - skin again boy white skin pink and wet under girl brown fists struggling tears using my eyes to jump from. 16 years confused, I grow tired of fist-kissing. Stumbling to your tenderness I rest palms on curves embracing my tongue. Tumbling together there is no distinction between rocks, water, sky. Lifting from slumber so deep it might as well have been death. Rolling to you softly I realize: Trust is fluid. Trust is full. after the smell of you sings in my skin, these fists relax enough to hold your gaze this heart becomes an open hand fluid, full with the love and trust you shared with me.

- Will

Rape Culture pollutes the thoughts and actions of cis-feminists, political pundits, gay transphobic activists, single-issue campaigners, healthcare workers ignorant of trans-genders, grade school, high school, and college bullies artists who capitalize on entertainment, self-imposed intellectuals, punks with empty laments, and patriarchal anarchists.

RESISTANCE IS SUICIDE BY SUICIDE

This is the air we share but you are choking others to get it.

Deconstructing internalized learned behaviors that benefit you and terrorize others is only the beginning of building a future we dream of being in. If you can't challenge your own shit, how do you really engage in the daily struggle for freedom?

OUR LIBERATION IS YOUR LIBERATION

Ecology een uitsluitend wit perspectief op vrouwelijke mythologieën en spiritualiteit biedt. Lorde legde hiermee een vinger op de zere plek van de vrouwenbeweging van de jaren zeventig. Tegelijkertijd onderstreept deze brief dat Daly kennelijk salonfähig en invloedrijk genoeg was om te bekritiseren. Van een contemporaine feministische kritiek op Daly's transfobie is ons niets bekend. Transfobie was binnen het feminisme van deze tijd simpelweg onomstreden.

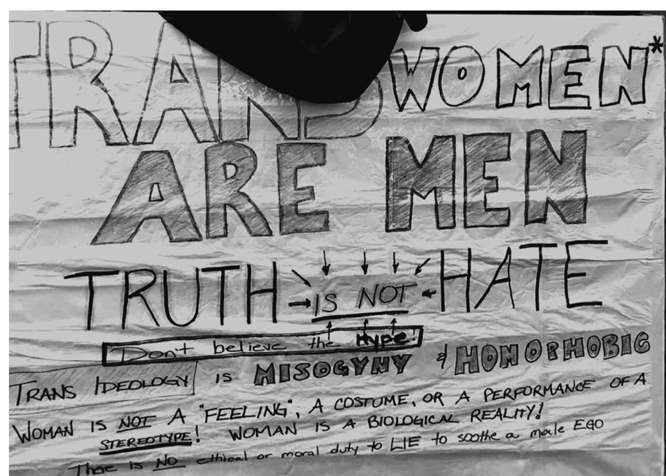
Dat laatste wordt bevestigd door het succes van het boek *The Transsexual Empire: The Making of the She-Male* (1979) van Daly's promovenda Janice Raymond. Ook Raymond had een katholieke achtergrond en was zelfs non geweest. Haar theorie over transseksualiteit is dan ook een uitwerking van die van Daly. De paranoia ligt er bij Raymond alleen nog veel dikker bovenop. Volgens haar is transseksualiteit een poging van het patriarchaat om het feminisme van binnenuit te ondermijnen, door lesbische trans vrouwen als vijfde colonne in de feministische beweging te introduceren. Bovendien verklaarde ze:

Alle transseksuelen verkrachten vrouwenlichamen door de echte vrouwelijke vorm te reduceren tot een artefact en zo zich dit lichaam toe te eigenen.[4]

Verder associeert ze transgenderzorg met de medische experimenten van de nazi's en suggereert ze dat er een patriarchaal complot bestaat om cis vrouwen uiteindelijk te vervangen door sexy en supervrouwelijke trans vrouwen. Ook voor de voortplanting zouden cis vrouwen uiteindelijk overbodig worden. (Raymond was en is ook tegenstander van alle vormen van reproductieve technologie.)

Het is misschien moeilijk voor te stellen, maar net als Daly werd en wordt Raymond serieus genomen als radicale feministe. De bekende psychiater Thomas Szasz schreef een voorwoord voor *The Transsexual Empire*. Het boek werd vaak lovend besproken, in Nederland bijvoorbeeld in *De Volkskrant* van 21 november 1980.[5] En in 2006 werd Raymond nog geïnterviewd voor de docu *Not For Sale* over prostitutie, gemaakt door Marie Vermeiren van Elles Tournent.

Raymond maakte van haar transfobie meer werk dan Daly. Ze was een activiste. Zo voerde ze een lastercampagne tegen de trans vrouw Sandy Stone omdat deze lid was van het exclusief lesbische collectief Olivia Records, dat een feministisch platenlabel runde. Deze campagne leidde zelfs tot doodsbedreigingen aan het adres van Stone. Nog bedenkelijker is dat Raymond uit hoofde van haar rol als ethicus voor de overheidsinstelling National Center for Healthcare Technology een beleidsstuk schreef waarin ze adviseerde de toegang tot medische transgenderzorg onmogelijk te maken. Dit advies werd door de regering Reagan overgenomen. Tot dan toe was transgenderzorg in de VS als medisch noodzakelijke zorg vergoed geworden door alle zorgverzekeraars. Het leed dat Raymond hiermee heeft aangericht is moeilijk te overschatten. Ze heeft vele mensenlevens op haar geweten. En opnieuw, er is ons geen radicale feministe uit deze tijd bekend die haar openlijk heeft bekritiseerd, laat staan veroordeeld.

Weerzinwekkend en huiveringwekkend bord, Vancouver Women's March 2018

Queer feminisme

Toen eind jaren tachtig onder invloed van de poststructuralistische literatuurwetenschap en filosofie en de vroege radicale queerbeweging een nieuw soort feminisme ontstond, leek het even de goeie kant op te gaan. Voor queer feministes als Judith Butler waren sekse en gender minder stabiele en vanzelfsprekende systemen dan voor de feministes van de tweede golf. Gendernormen waren het resultaat van steeds (onbewust) herhaalde gedragingen en konden ondermijnd worden door je bewust anders te gaan gedragen. Deze gedachten worden vaak samengevat in de slogan: *gender is performance*.

Op papier lijken trans mensen het ideale subject voor zo'n queer feministische theorie. Een transitie is toch de ultieme middelvinger in het gezicht van het binaire gendersysteem? Helaas, in de praktijk werden trans mensen en dan vooral trans vrouwen in queer kringen vaak als 'conservatief' en 'stereotiep vrouwelijk' aangevallen.[6] De dunne witte cis vrouw met een valse snor – die was veel subversiever. Bovendien waren er nauwe banden tussen queer denkers als Butler en de leerlingen van de Franse psychiater Jacques Lacan. Lacan en veel van zijn volgelingen waren notoire transfoben. Zijn leerling Catherine Millot schreef zelfs een hatelijk (en warrig) boek over trans mensen, *Hors Sexe* (1983).

Pas in de laatste tien jaar zijn de transfobe trekjes van dit queer feminisme erkend. Judith Butler heeft in interviews zelfs afstand genomen van platte transfobe interpretaties van haar theorieën, hoewel haar afstand tot de Franse lacanianen onverminderd klein blijft. In de praktijk zijn de meeste collectieven die de aanduiding 'queer' voeren tegenwoordig wel expliciet transinclusief.

TERF's

Het hedendaagse transfobe feminisme dat bij Elles Tournent de kop opstak is van een heel ander kaliber. In de jaren tachtig en negentig bleven de radicaal feministische verbanden uit de tweede golf bestaan. Er waren vaste academische aanstellingen, gesubsidieerde ngo's en netwerken tegen prostitutie en tegen reproductieve technologie. Door de opkomst van internetfora en sociale media vond er echter een verschuiving plaats in de articulatie van het radicaal feministische gedachtegoed. Feministische transfobie was in de jaren zeventig niet beperkt tot radicaal feminisme en niet alle radicale feministes waren transfoob. Maar op de nieuwe platformen drong juist de rabiaat transfobe minderheid zichzelf op de voorgrond en daardoor ging deze groep steeds meer bepalen wat als 'radicaal feminisme' gold. De Australische radicale feministe Viv Smythe was één van de eersten die (in 2008) deze ont-

wikkeling onderkende en probeerde het tij te keren door voor de transfobe radicale feministes een aparte naam in te voeren: Trans-Exclusionary Radical Feminists, oftewel TERF's.

Het lijkt weinig geholpen te hebben. Voor veel mensen is 'radicaal feministe' synoniem geworden met TERF. Binnen radicaal feministische en andere op de tweede golf georiënteerde groepen heeft slechts een piepkleine minderheid in de afgelopen tien jaar zich uitgesproken tegen de snel groeiende transfobie in hun kringen. Elles Tournent is slechts één recent voorbeeld van deze onwil om stelling te nemen. Dit heeft er niet alleen toe geleid dat buitenstaanders TERF's en radfems op één hoop zijn gaan gooien, maar ook dat de twee feitelijk steeds moeilijker te onderscheiden zijn. Op sociale media lijken ook jonge radicale feministes uit Noord-Amerika, Australië en Groot-Brittannië zonder uitzondering het TERF-gedachtegoed te omhelzen.

Raymond heeft vele mensenlevens op haar geweten

Het voortwoekeren van transhaat in radicaal feministische kringen heeft er ook toe geleid dat het activisme van karakter is veranderd. De politiek van radfems lijkt alleen nog te draaien om het bewaken van de eerbaarheid van en het respect voor cis vrouwen. Een christelijk aandoend sentiment van lesbische zuiverheid, dat al bij separatisten als Janice Raymond bestond, keert steeds weer terug, zelfs bij heteroseksuele TERF's, die zich zorgen maken over 'lesbiennes die straks gedwongen worden met mannen te slapen'. Behalve het schrijven van *dog whistle*-rijke opiniestukken (die met name in Groot-Brittannië door alle kranten en tijdschriften van links tot rechts worden gepubliceerd) bestaat het activisme van TERF's vooral uit het treiteren van trans mensen en het lobbyen tegen antidiscriminatiebepalingen en natuurlijk tegen transgenderzorg.

Een belangrijke consequentie van deze ideologische verschuivingen binnen het radicale feminisme is dat de traditionele banden met radicaal links zijn verzwakt. Sterker nog, de TERF-agenda sluit naadloos aan bij die van conservatieve en extreemrechtse groepen. In de VS hebben TERF's en anti-LHBT-organisaties openlijk samen campagne gevoerd tegen trans rechten. Er zijn ook sterke aanwijzingen dat TERF-groepen in Groot-Brittannië financieel gesteund worden door christelijke conservatieve organisaties uit de VS, die niet alleen trans mensen haten, maar ook homo's en, niet te vergeten: abortus. Dat er steeds nauwere banden tussen deze groepen bestaan is hoe dan ook onomstreden.[7] Kennelijk is abortus niet meer zo belangrijk voor deze radfems. Bovendien zien we keer op keer TERF-kopstukken opduiken in het gezelschap van white supremacists en onversneden nazi's. Zo voerde Jordan Peterson in 2018 een vriendelijk gesprek met Nina Paley op YouTube over de gewraakte film en in oktober 2019 zagen we de bekende Britse TERF Posie Parker in een video samen met een Canadese nazi.[8] Dat TERF's zichzelf regelmatig vergelijken met suffragettes in hun strijd tegen de 'trans agenda' is ironisch en passend als je bedenkt dat opvallend veel suffragettes later extreemrechts werden.[9]

Besluit – welke toekomst voor de feministische beweging?

De vraag blijft: wat is het bestaansrecht nog van transfobe feministische organisaties? Kunnen we die a priori als 'feministisch' bestempelen ondanks hun vaak transfobe handelingen? In de praktijk zullen deze organisaties waarschijnlijk verdwijnen, doordat weinig nieuwe mensen zich erbij willen aansluiten en bestaande transfobe organisaties meer en meer activisme van trans activisten en bondgenoten tegen zich gericht krijgen. Er is ook steeds vaker 'no-platforming' van extreemrechtse en transfobe sprekers, waardoor hun mogelijkheid om haat te verspreiden actief wordt bestreden.

De geschiedenis van feminisme is duidelijk niet zo positief qua transinclusie – maar dat wil niet zeggen dat de toekomst zo hoeft te zijn. Daarvoor moeten feministes die transinclusief willen werken wel een belangrijke stap zetten: breken met transfobe 'zusters'. Daarvoor moeten ze ook hun stilte verbreken en zich uitspreken tegen transfobe individuen en groepen. Het gedrag van de 'silent majority' is veel schadelijker dan dat van enkele extreme personen op zich, het is enkel doordat de meerderheid niets doet dat de kleinere haatgroepen ongestoord hun gang kunnen gaan. TERF's moeten gezien worden voor wat ze zijn: een conservatieve, rechtse groep die haat verspreidt en tegen alle idealen van de feministische beweging ingaat. Hedendaagse transfobe groepen als Elles Tournent bezetten ruimte die van ons allemaal is, en opnieuw geclaimd moet worden door initiatieven die wél transinclusief zijn.

De feministische beweging en de beweging voor trans bevrijding strijden voor ultiem gezien eenzelfde betere toekomst, het zouden ideale bondgenoten kunnen zijn.

door Evie en Hanna

Disclaimer – één van de schrijfsters van dit artikel is de bij Elles Tournent ontslagen web designer.

Noten

1 Facebookpagina van Elles Tournent, 25 januari 2019.
2 Zie de Facebookpagina Collectif de Lutte Trans.
3 Andrea Long Chu, 'On Liking Women', *n+1*, 30, winter 2018 (ook online op nplusonemag.com).
4 Susan Stryker, *Transgender History* (Berkeley 2008) 106.
5 Zie delpher.nl
6 Zie Julia Serano, *Excluded. Making Feminist and Queer Movements More Inclusive* (Berkeley 2013). Voor een discussie over Judith Butler en transfobie, zie: Sam Bourcier, '"F***" the Politics of Disempowerment in the Second Butler', *Paragraph* 35.2 (2012): 233–253.
7 Zelfs reguliere media hebben erover bericht, zie bijvoorbeeld Tim Fitzsimmons, 'Conservative group hosts anti-transgender panel of feminists "from the left"', nbcnews.com, 29 januari 2019.
8 Jordan Peterson, 'Nina Paley: Animator Extraordinaire Transcript', jordanbpeterson.com, 14 juli 2018; Vic Parsons, 'Gender-critical feminist Posie Parker in video with white nationalist YouTuber', pinknews.co.uk, 15 oktober 2019.
9 Martin Pugh, 'Why Former Suffragettes Flocked to British Fascism', slate.com, 14 april 2017.

Als je direct wilt reageren op dit artikel kan je contact opnemen met Evie: evie.embrechts@gmail.com.

rubriek
Antifa

Identitair Verzet, verdedigers van wat???

Afgelopen jaren zijn er diverse Duitstalige boeken verschenen over Génération Identitaire, de 'identitaire beweging' in Frankrijk, Oostenrijk en Duitsland. Een opvallende afwezige in dit rijtje is Nederland. Sinds 2012 opereert een groepje rechtsextremisten onder de naam 'Identitair Verzet' (IDV), dat zich vooral beroept op de internationale identitaire beweging. Dit komt onder andere tot uiting in de gevoerde tactieken, actiemethodes, ideologieën en de apocalyptische angst. Nederland en Europa staan volgens hen aan de afgrond en zij zien zichzelf als laatste verdedigingslinie tegen deze teloorgang.

Cultuur of identiteit is altijd in beweging, iets waar de identitairen niet vanuit gaan

Met veel bombarie verklaart de identitaire beweging in het vertaalde boek *Generatie Identiteit* de oorlog aan de '68-generatie'. 'Jullie zijn verantwoordelijk voor de neergang en de val van Europa en de wereld. Jullie zijn de vijand van iedere identiteit en de tegenstanders van iedere vorm van diversiteit. Jullie verafschuwen alles wat kleurrijk en levendig is. Ons geduld is op. Beschouw dit boek niet als een manifest. Het is een oorlogsverklaring. Onze oorlog tegen jullie.' Ook de Nederlanders van Identitair Verzet gebruiken termen die doen denken aan ondergangs- en reddingsfantasieën. Zo pleit de organisatie voor het stoppen van de 'culturele (zelf)moord' en verklaart zij de 'laatste generatie, de laatste fysieke muur , de laatste verdediging van de generatie na ons' te zijn. Zij zal niet langer toezien hoe vreemde culturen een 'aanslag plegen op de Nederlandse identiteit'.

Racisme

Wat precies de 'Nederlandse identiteit' inhoudt omschrijft IDV niet. In de beginselverklaring op de website valt wel te lezen dat ze staan voor het Nederlandse erfgoed, tradities, het Nederlandse volk en de Nederlandse cultuur. Maar inhoudelijker wordt het niet. Men gaat ervan uit dat iedereen weet wat er met deze opsomming wordt bedoeld. Los daarvan is cultuur of identiteit altijd in beweging, iets waar de identitairen niet vanuit gaan. Zij zien het als een statisch en onveranderlijk gegeven. De vraag rijst dan ook vanaf welk moment in de geschiedenis je kan spreken over een Nederlandse identiteit of cultuur. Is dat bijvoorbeeld de periode van ver voor het christendom, of erna, of zijn er andere momenten? Taal wordt over het algemeen als leidend gezien. Maar ook taal is aan invloeden van buitenaf onderhevig. De Nederlandse taal die rond 1900 werd gesproken is niet meer de taal van nu. Al deze inhoudsloze begrippen leiden onmiddellijk naar een nieuwe vorm van racisme, waar het woord ras niet meer voorkomt. Biologische argumenten, die ras, genen en andere lichamelijke kenmerken op de voorgrond stellen, worden achterwege gelaten. In plaats daarvan duidt men de verschillen op een culturalistische manier. Ook wel omschreven als 'racisme zonder rassen'. Het culturalistische racisme spreekt echter wel de collectiviteit aan van de gemeenschap. Je behoort tot de gemeenschap als je dezelfde taal spreekt of als je dezelfde achtergrond deelt, anders val je buiten de boot.

Homogeen

De identitairen zeggen niet voor racisme te staan, maar voor ethnopluralisme. Deze nieuwrechtse ideologie gaat uit van de vermeende onveranderlijke menselijke eigenschappen die volkeren onderscheiden, die hun eigen culturele identiteit moet verdedigen tegen vreemde invloeden. Met etnopluralisme wil men het begrip ras vervangen door cultuur en tegelijk daarmee een nationaal collectief construeren om een imaginaire vijand buiten de deur te houden. Alle mensen die tot dezelfde cultuur behoren, hebben gelijke doelen, een gelijke ziel en voorstelling. Het begrip culturele identiteit wordt hiermee synoniem voor ras met het onderscheid dat bij het ethnopluralisme geen waarden worden toegeschreven aan de verschillende volkeren en rassen. Conflicten in de maatschappij worden volgens de identitairen veroorzaakt door de verschillende culturen die elkaar tegenkomen en botsen. Een simpele oplossing zou zijn dat iedereen zijn eigen cultuur beleefd in zijn eigen territorium. Men pleit dus voor homogene staten.

Preservatie

Zoals hierboven is beschreven staat IDV voor het behoud van de culturele eigenschappen van een volk. Migratie is ongewenst omdat die de nationale identiteit aantast. In de beginselverklaring schrijft de organisatie dat door immigratie het risico bestaat dat bij een gedwongen vermenging een 'identitaire vernietiging' zal plaatsvinden. 'Waar twee culturen vermengen gaan altijd elementen verloren, en déze unieke culturele elementen zijn voor het Identitair Verzet de preservatie waard.' Ook de racistische stereotypering van mensen uit Oost-Europa komt om de hoek kijken, want in dezelfde verklaring schrijven de rechtsextremisten dat 'door de lage financiële vergoeding voor de arbeid en vanwege het gebrek aan binding met de Nederlandse cultuur, Oost-Europeanen vaak overlastgevend zijn en dat Poolse immigranten zelfs dingen naar een eerste plek in de criminaliteitsstatistieken'. Oost-Europeanen zijn volgens de Nederlandse identitairen beter af in hun eigen land en waar nodig zal IDV de strijd om hun pan-Europese identiteit volledig steunen. Kortom, Identitair Verzet wil de culturele eigenschappen van het Nederlandse volk bewaren en vervreemding tegen gaan.

Bedreigingsscenario

De identiteit waar de Nederlandse identitairen op hameren bouwt zich volledig op rondom het bedreigingsscenario van een vijandelijke culturele en religieuze overname van Nederland. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de islam wordt gezien als hoofdvijand. Identitair Verzet omschrijft het in haar beginselverklaring als volgt: 'Een van de ingrediënten die de multiculturaliteit tot het breekpunt heeft gebracht is de met de immigranten meegekomen godsdienst, de islam. Sinds het ontstaan van deze religie heeft deze een bedreiging gevormd voor Europa, meermaals werd met geweld gepoogd ons continent te veroveren.' Vervolgens worden allerlei historische gegevens aangehaald om het dreigingsbeeld van de islam verder aan te wakkeren. 'Het islamitische imperialisme' is volgens de organisatie nog lang geen verleden tijd, want de islam is tegenwoordig een bedreiging voor Europa van binnenuit. Met een uitspraak van de Turkse premier Erdogan, die spreekt over de minaretten die bajonetten zijn, moskeeën kazernes en gelovigen soldaten, wil men het beeld van de bezetting van Nederland kracht bijzetten. Niet alleen de islamitische gelovigen moeten het ontgelden maar ook 'de Nederlandse collaborateurs' die knielen voor de islam.

In de media

Veruit de meeste acties die door Identitair Verzet zijn uitgevoerd keren zich tegen de islam. Dakbezettingen van een moskee, met veel vuurwerk en vlagvertoon, zelf geënsceneerde acties die gelukkig door de media niet zijn overgenomen, sluiting van poorten of prikacties die slechts één doel hebben, namelijk media-aandacht. In de publicatie *Rechts-extremisme in Nederland een fenomeen in beweging*, dat de AIVD in oktober 2018 heeft uitgegeven, wordt Identitair Verzet ook genoemd. Ook de AIVD is het eens met de gedachte dat de bezettingen slechts één doel hebben, namelijk het genereren van belangstelling. Zo kwam een kinderbouwdorp in Nijmegen afgelopen zomer in het nieuws doordat een kind door een van de ouders er toe was aangezet om de slogan 'Defend Europe' met het lambda-symbool te schilderen. Ook hing er een vlag van de organisatie. Na de ontstane commotie is alles weer eigenhandig weggehaald. Identitair Verzet gebruikt de macht van beelden. Acties worden vaak begeleid door video's op YouTube. Op deze manier kan de organisatie met weinig mensen het maximale resultaat behalen. Toch heeft dit alles niet bijgedragen tot een blijvende aanwezigheid in de media. En als de naam IDV in een bericht verschijnt, dan wordt het toch steevast in verband gebracht met het extreemrechtse gedachtegoed.

Prikacties hebben slechts één doel, namelijk media-aandacht

Verschil

Over het algemeen komt de ideeënwereld van Identitair Verzet overeen met die van Génération Identitaire in Frankrijk, Oostenrijk en Duitsland. Ook in uiterlijk vertoon zijn er vele overeenkomsten zo-

als bijvoorbeeld het vlagvertoon. Op de internationale zwart-gele vlag prijkt het lambda-symbool. Het is een Griekse letter die op de schilden zou hebben gestaan van de Spartanen tijdens hun veldslag in Thermopylae. Deze aanname wordt niet ondersteund door de historie, maar blijkt regelrecht te komen uit de Amerikaanse film *300*. De identitairen vergelijken zich graag met de Spartanen, omdat deze heldhaftige krijgers het zinnebeeld zijn van mannelijkheid, die ondanks hun lage aantal bleven vechten tot de dood erop volgde. Het past precies in het beeld dat de identitairen van zichzelf hebben, om de buitenwereld te tonen dat ze de laatste verdedigers van vesting Europa zijn die ze beschermen tegen aanvallen van vreemden. Naast het lambda-symbool gebruiken de Nederlanders de Griekse letter omega. Volgens de IDV is de omega het symbool van weerstand en daarmee van strijd. 'Wij bieden weerstand aan het gedwongen multiculturalisme, aan het verval van onze cultuur, normen en waarden en het wegvagen van onze autonomie. Ten tweede is de omega de laatste letter van het Grieks alfabet een symbool van het einde, zoals de alfa het begin aanduidt. Onze Omega zal dan ook het einde inluiden, het einde van de generatie van mei '68, het einde van dit systeem, een einde aan de onderdrukking van onze identiteit. Onze weerstand zal hun einde aankondigen, onze generatie, en degenen die na ons komen.'

Een organisatie die een modernere vorm van racisme aanhangt, tegen links en liberalisme ageert

Hetzelfde

Waarom Identitair Verzet naast het lambda-symbool een eigen symbool gebruikt is volstrekt onduidelijk. Ook het internationale manifest, of de oorlogsverklaring zoals identitairen het plachten te zeggen, verschilt op een aantal punten sterk van de Nederlandse variant. IDV heeft geprobeerd om enkele zaken meer toe te spitsen op de Nederlandse situatie. Dit komt met name tot uitdrukking in de beginselverklaring van de organisatie waarin men het heeft over Oost-Europeanen. Ook wordt pedofilie specifiek genoemd als zijnde een Nederlands probleem. Waar de internationale identitaire gemeenschap spreekt over het 'miskennen van de harmonieuze verbondenheid tussen mannen en vrouwen' en wegnemen van de 'mannelijkheid en vrouwelijkheid' door de '68-generatie', spreekt IDV over 'de perverse vrijheden die pedofielen veroverden onder het mom van seksuele bevrijding'. Ondanks de inhoudelijke verschillen is Identitair Verzet wel degelijk een onderdeel van de internationale beweging. Een organisatie die een modernere vorm van racisme aanhangt, tegen links en liberalisme ageert en die verder niets meer is dan oude wijn in nieuwe zakken.

door John Postma

Meer info

Enkele literatuurtips voor mensen die meer willen weten:

Julian Bruns, Kathrin Glösel, Natascha Strobl, *Die Identitaren: Handbuch zur Jugendbewegung der Neuen Rechten in Europa*, Unrast Verlag, Münster 2017

Andreas Spelt ed., *Das Netzwerk der Identitaren: Ideologie und Aktionen der Neuen Rechten*, Ch. Links Verlag, Berlin 2018

Judith Goetz, Joseph Maria Sedlacek, Alexander Winkler, *Untergangsters des Abendlandes, Ideologie und Rezeption der rechtsextremen 'identitaren'*, Marta Press, Hamburg 2018

STEUN DE STRIJD TEGEN RACISME STEUN DE SAMENSCHOLING!

Vrijdagavond 8 november is het sociaal centrum De Samenscholing in Den Haag aangevallen tijdens een bijeenkomst van Kick Out Zwarte Piet (KOZP). Tijdens de aanval raakte niemand gewond, wel is er flink wat materiële schade aangebracht. Nadat de groep aanvallers is vertrokken is de bijeenkomst van KOZP onverminderd voortgezet.

Een aantal mensen heeft De Samenscholing benaderd om een donatie te doen en financiële steun te bieden. Indien je geld wilt doneren kan dat op het solidariteitsrekeningnummer van de Vrije Bond onder vermelding van 'De Samenscholing'.

Op dit moment is het nog moeilijk om een kostenplaatje te schetsen van de aangebrachte schade, al het geld dat niet naar reparaties gaat zal gedoneerd worden aan antiracistische initiatieven en groepen.

De Samenscholing is een sociaal centrum gevestigd in Moerwijk, Den Haag. Het pand komt voort uit de strijd voor het behoud van Vrijplaats De Vloek. In De Samenscholing zijn meerdere sociale, culturele en politieke activiteiten gevestigd.

Het collectief Kick Out Zwarte Piet (KOZP) werd in 2014 geïnitieerd door de Zwarte Piet Is Racisme-Campagne (een initiatief van Stichting Nederland Wordt Beter), Stop Blackface en Zwarte Piet Niet. Deze organisaties houden zich met verschillende activiteiten bezig, maar in de strijd tegen Zwarte Piet heeft KOZP één doel: 'KOZP eist zichtbare verandering van het racistische figuur Zwarte Piet. Zolang deze verandering op zich laat wachten, zullen wij de aandacht hiervoor blijven opeisen door middel van vreedzaam protest bij de landelijke Sinterklaasintocht.'

Stort je donatie op rekeningnummer NL25 INGB 0007 6604 36
t.n.v. VB Solidariteitsfonds o.v.v. De Samenscholing.

Een 'opstand' voor het leven?

Een reflectie op mijn tijd bij Extinction Rebellion

Inleiding

Op 7 oktober om 5 uur in de ochtend kleurden de straten om mij heen blauw van de politiezwaailichten. Ik stond op het punt met een van de drie groepen van ruim honderd mede-activisten richting het Rijksmuseum te lopen om daar de Museumbrug te bezetten. De actie was het Nederlandse begin van de internationale demonstratieweek, Opstand voor het Leven (Rebel without Borders). Leden van Extinction Rebellion (XR) zouden over de hele wereld blokkades opwerpen om overheden te dwingen de grootschalige veranderingen door te voeren die nodig zijn om een ecologische en klimaatcatastrofe te voorkomen. Het feit dat we in de zesde massa-uitsterving leven en alleen doortastende en vooral snelle verandering de wereld leefbaar kan houden betekent voor leden van XR dat het breken van de wet via burgerlijke ongehoorzaamheid noodzakelijk is om tot die verandering te komen. Dus rebelleerde ik met ongeveer duizend mede-activisten – het grootste deel zou zich later aansluiten – tegen een staat die zich keer op keer niet bereid toont serieuze stappen te zetten.

Een schets van Extinction Rebellion

Mijn eerste serieuze kennismaking met XR was via een zogenaamde non-violent direct action training (NVDA-training) halverwege september. Daar werden de principes van XR uitgelegd, werd nog eens benadrukt wat het gevaar is als we niets doen en maakten we een affiniteitsgroep voor de grote actie van 7 oktober. Zo begon ik met een reis door XR. Die reis begon met kleine acties zoals de zogenaamde die-in, waarbij een groep mensen als dood neervalt om te symboliseren wat het komende gevaar is. En deze zet zich sinds de grote blokkade op de Museumbrug nog altijd voort. Het is daarbij van belang kort te benadrukken dat ik mij volledig heb ingezet voor de acties waaraan ik meedeed en dat ik – ondanks dat ik het op een aantal punten met mijn mede-activisten absoluut niet eens ben – in zoverre achter de meeste demonstraties van XR sta dat ik heb geprobeerd mij niet door ideologische verschillen te laten afschrikken.

> De kracht van XR ligt duidelijk in de goed georganiseerde infrastructuur en marketingstrategie

De manier van actievoeren van XR, vreedzame burgerlijke ongehoorzaamheid, zou zijn aangenomen omdat dit zo min mogelijk

mensen zou afschrikken, alle mensen de mogelijkheid geeft te participeren en het een zeer effectieve strategie zou zijn. Zo wordt geprobeerd te handelen naar voorbeeld van Mahatma Gandhi, Martin Luther King en Nelson Mandela, die geweldloos hun politieke doelen zouden hebben behaald. Op vergelijkbare wijze zou nu ongeveer vijf procent van de Nederlandse bevolking op een of andere manier deel moeten worden van de beweging: de vermeende kritieke massa die nodig is om grootschalige verandering mogelijk te maken.

Er is veel aan te merken op de associatie van XR met deze iconen, zeker als in acht wordt genomen dat King werd verketterd door zijn voormalige witte medestanders na zijn antikapitalistische uitspraken. En dat zij allen wel degelijk bereid waren geweld te gebruiken om een koloniaal en uitbuitend systeem te verdrijven. Dit probleem is des te duidelijker zodra men zich realiseert dat de principes van XR helemaal niet gebaseerd zijn op de ideeën van antikoloniale leiders, maar op de analyse van een aantal witte professoren die de vervanging van een koloniaal systeem met een neokoloniaal systeem in bijvoorbeeld India zien als het bewijs voor het succes van geweldloze actie.* Daar komt bij dat burgerlijke ongehoorzaamheid enigszins bleek afsteekt tegen de gevolgen van de klimaatcrisis die de meeste mensen over de wereld al voelen. Het blokkeren van een kruispunt in Amsterdam voelt nogal tam terwijl miljarden worden verdiend aan het omtoveren van de Middellandse Zee tot massagraf voor klimaatvluchtelingen, nog altijd miljarden worden geïnvesteerd in de fossiele brandstofindustrie en de natuur wordt leeggeroofd voor de consumptiebehoefte van een kleine elite (waar veel XR-leden ook bij horen).

De balans tussen geheimhouding voor de politie en actieve participatie was duidelijk nog niet gevonden

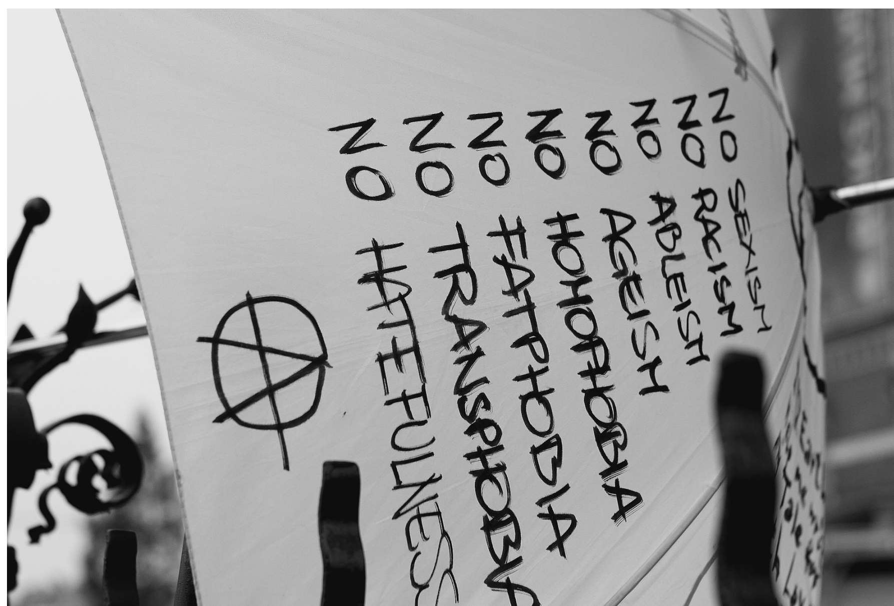
Dit zeer witte perspectief op actievoeren neemt niet weg dat ik over het algemeen bewondering heb voor de mensen die meedoen en juist een eerste stap zetten om de grenzen van mogelijke actie te verleggen. Want de wetenschap, zo benadrukt juist XR, is duidelijk: er is een grootschalige verandering nodig en er is een escalatie van (vreedzame) tactieken nodig om dit tijdig te bereiken. En het is niet te ontkennen dat de activisten die zich hebben aangesloten een eerste belangrijke en voor velen radicale stap hebben gezet door zich bereid te tonen hun veiligheid, een boete en rechtszaken te riskeren.

De kracht van XR ligt dan ook duidelijk in de goed georganiseerde infrastructuur en marketingstrategie die participatie relatief makkelijk en aantrekkelijk maakt. Voor oppervlakkig geïnteresseerde mensen worden praatjes georganiseerd die aansporen tot kleine minder riskante acties (niemand wordt ooit gedwongen arrestatie te riskeren en er wordt altijd benadrukt dat iedereen welkom en waardevol is en kan bijdragen op een manier die bij hen past). Voor mensen die al overtuigd zijn bestaat een duidelijk ideologisch raamwerk en een netwerk dat steun biedt om zo de drempel tot verdere, meer radicale actie te verlagen. Overigens weet ik ook niet of ik op 7 oktober wel in een blokkade had gezeten en mij door de politie had laten wegslepen als ik niet mijn affiniteitsgroep had kunnen vormen tijdens de NVDA-training en ik mij niet gesteund had gevoeld door de honderden (en tienduizenden in het buitenland) activisten die hetzelfde deden. Want ondanks alle persoonlijke voorbereiding en gesprekken die ik met mijn groep heb gehad, was dit een spannende dag.

De dubbele blokkade

In de aanloop naar de grote actie van maandag 7 oktober begon ook onder mijn mede-activisten de spanning op te lopen. De meeste van hen hadden weinig tot geen ervaring met actievoeren of burgerlijke ongehoorzaamheid. Terwijl de blokkade dus bij iedereen een steeds groter deel van de mentale ruimte begon in te nemen, begon het gebrek aan duidelijke informatie steeds frustrerender te worden. Pas op zaterdag 5 oktober, tijdens een zeer druk bezochte en chaotische vergadering, werd voor de meeste mensen pas het plan voor de maandag duidelijk. Alle belangrijke beslissingen waren toen feitelijk al genomen. Veel activisten hadden duidelijk lang naar dit moment uitgekeken, want de bespreking bleek een dag vol vragen en open aanmerkingen te worden. Menigeen bleef achteraf nog met veel onduidelijkheid zitten. De balans tussen geheimhouding voor de politie en actieve participatie was duidelijk nog niet gevonden.

Die geheimzinnigheid bleek achteraf volledig onnodig, aangezien de politie volledig op de hoogte was van alle plannen. Op zaterdag hadden wij via de vertegenwoordigers uit de affiniteitsgroepen in alle geheim doorgekregen dat we ’s ochtends om vijf uur op onze verzamelpunten moesten zijn. Toen ik om kwart voor vijf tijdens een scoutdienst langs het Rijksmuseum reed, was het plein leeg. In het kwartier tussen mijn fietstocht en het verzamelen had de politie het volledige gebied afgezet. Op weg naar de blokkade vanaf het verzamelpunt op het Weteringscircuit was de politie nooit verder dan een

aantal meter van ons verwijderd. Toen we aankwamen was het plein voor het museum al volledig bezet met bussen, bereden politie en een rij gepantserde politiemensen.

Hoewel de schrik er even in zat, was de tactiek van politie maar half effectief. De blokkade was in feite al voor ons gezet. We konden makkelijk gebruik maken van de politionele aanwezigheid, door met een korte sprint om het Rijksmuseum (voor zover zwaar bepakte activisten dat kunnen), ons bij de rest van de groep te voegen en met de armen ineengeslagen te blijven staan. Hoewel een aantal van de oorspronkelijke plannen in het water viel – het podium, de keuken en de decoratieve boot zijn onmiddellijk door de politie in beslag genomen – was het uiteindelijke doel toch bereikt: de Stadhouderskade was volledig geblokkeerd door XR, weliswaar met hulp van de politie.

Met alle dreigementen van de burgemeester en het machtsvertoon van de politie was het een grote opluchting toen de blokkade stabiel was en we niet naar burgemeester Femke Halsema's alternatief op het Museumplein waren uitgeweken. Zeker toen bleek dat de blokkade meer dan een aantal uur stand zou houden, bekend werd dat door de hele stad acties gehouden werden en de massa rondom de blokkade zo groot werd dat de politie deze niet kon houden en moest toelaten tot de blokkade, werd het steeds makkelijker om de actie ondanks de tegenslagen een succes te noemen. De sfeer op de blokkade was dan ook zeer goed en het gevoel met z'n allen een belangrijk statement te maken was alomtegenwoordig. De hele maandag bleek een lange adrenaline rush: van de politie-intimidatie tot geen last hebben van de kou, de energieke begeleidende muziek tijdens de vele slogans en de saamhorigheid, afgesloten met de gewelddadige verwijdering uit de blokkade die pijnscheuten door mijn lichaam stuurde.

> De Stadhouderskade was volledig geblokkeerd door XR met hulp van de politie

Over hoogte- en dieptepunten

Het hoogtepunt kan geen hoogtepunt zijn zonder dieptepunten. Een van de twee flanken bleek maar amper bereid de politie uit de blokkade te houden. Ook de vertroetelende slogans die naar de politie werden geroepen zoals 'Police, we love you, we do this for your children', creëerden onmiddellijk tegenstellingen binnen de blokkade. Hoe ironisch deze slogans waren, werd duidelijk toen de politie zeer bereid bleek gewelddadige en illegale maatregelen te nemen, zoals het verplaatsen van demonstranten met GVB-bussen, als ook toen de politie de volgende dag het nieuwe XR-kamp in het Vondelpark volledig omsingelde en iedereen intimiderend volgde. En, zo hoorde ik op dinsdag, had de politie als strategie aangenomen de blokkade volledig uit te hongeren en drogen, om te wachten tot de wc's vol waren en het begon te regenen. Door vervolgens de media en medestanders terug te dringen en een boot in het water te leggen, waren we volledig geïsoleerd. De Amsterdamse driehoek heeft de blokkade, kortom, tot een beleg gemaakt en was volledig bereid om smerige tactieken te gebruiken om ons weg te krijgen, waaronder het verwijderen van de vijf wc's die van tevoren geplaatst waren.

De grootste teleurstelling kwam voor mij op dinsdag, toen een aantal demonstranten zich had vastgelijmd aan de ingang van het kantoor van Vattenfall (de Zweedse energieleverancier die Nuon heeft opgekocht) bij de Amsterdamse Poort. Zij waren daar met het expliciete doel om te demonstreren tegen de biomassacentrale die in Diemen gepland staat. Hoewel ik de demonstranten en hun manier van demonstreren volledig steun, was het zeer ontmoedigend dat mensen zo makkelijk om de tuin geleid werden door de uitspraak van de directeur van Vattenfall dat het bedrijf XR en diens doelstelling volledig steunt. Het idee dat de energiegigant door de actie van een aantal studenten bij een slecht bezochte locatie in Amsterdam Zuidoost plotseling de hele strategie zou omgooien, kwam op mij in het gunstigste geval naïef en anders enigszins arrogant over. Het liet vooral ook zien dat greenwashing effectief blijft – waarbij een groen imago wordt gecreëerd door marketing en minimale toezeggingen (vaak niet veel meer dan vijf procent van het budget bijvoorbeeld) in plaats van werkelijke verandering door te voeren – terwijl we juist daarvoor naar de Bijlmer waren gereisd.

Daar kwam bij dat gedurende de week de acties steeds meer centraal werden georganiseerd. Voor de blokkade van maandag was er nog enigszins ruimte om de plannen te bespreken en te overleggen via de vertegenwoordigers van de affiniteitsgroepen. Terwijl de laatste actie op de Blauwbrug juist door een kleine groep mensen was gepland. Over die laatste actie kan ik daarom weinig vertellen. In plaats van onvoorbereid en zonder concrete informatie weer in een illegale blokkade te stappen, heb ik uiteindelijk besloten liever mee te demonstreren bij de Lutkemeerpolder – waar de hoofdstedelijke gemeente probeert ons van het laatste stuk groen tussen de hoofdstad en het met kerosine overgoten asfalt van Schiphol te beroven. Daarnaast vind ik het belangrijk kort te vermelden dat er ook XR-leden zijn die zich hiermee bezighouden, om zo eventueel de massa en hulp te kunnen leveren die nodig is om aandacht te trekken voor het onrecht dat in de Lutkemeerpolder gaande is.

Besluit

Voordat ik afsluit met een lange lijst van kritiekpunten is het van belang te benadrukken dat XR ook goede kanten heeft. Ondanks dat bijvoorbeeld binnen mijn affiniteitsgroepje onmiddellijk een verwijt van politieke correctheid kwam toen werd benadrukt dat 'Police, we love you' ook groepen uitsluit, stelt XR zich expliciet antiracistisch, antiseksistisch en antihiërarchisch op. Discussies hierover zijn wel degelijk mogelijk en worden regelmatig gevoerd. De principes van XR zijn op dat gebied ook zeer duidelijk: de klimaatcrisis is het gevolg van een toxisch systeem en we moeten erkennen dat iedereen de kwalijke kanten van dit systeem in meer of mindere mate heeft geïnternaliseerd. Mensen zullen dus hun plek in dit destructieve systeem moeten leren kennen – en erkennen dat sommigen dit anders zullen zien – om de systeemverandering die nodig is mogelijk te maken.

Maar een ontwikkeling blijft tegelijk nog duidelijk nodig. De manier waarop mensen bereid zijn oplossingen over te laten aan een overheid die ze arresteert en in bussen gooit, grootvervuilers belastingvoordelen geeft en volledig passief, zelfs contraproductief is op het gebied van de klimaatcrisis, is soms zeer verontrustend. De naïeve bereidheid om met een criminele organisatie als Shell of Vattenfall om een tafel te zitten tijdens democratische burgerberaden, omdat zij een wezenlijk belang zouden hebben in de overgang naar groene energieproductie, wekte bij mij veel wantrouwen. En het soms bijna blinde vertrouwen in het functioneren van een systeem dat ongelimiteerd zal blijven produceren, vernietigen en uitstoten tot het water ons letterlijk en figuurlijk aan de lippen staat, kan beter vroeger dan later verdwijnen. Hopelijk zal dus ook bij mijn mede-activisten de realisatie indalen dat de politie ons niet (alleen) ontruimde omdat we de straat blokkeerden, maar omdat zij de gewapende tak zijn van een systeem dat met hand en tand de winst van aandeelhouders zal blijven beschermen. Het is volgens mij daarom des te belangrijker dat ook binnen XR duidelijk wordt dat een 'groene samenleving' geen simpele voortzetting kan zijn van de huidige maatschappij waarin grote bedrijven, bijgestaan door de overheid, op een 'duurzame' manier produceren voor een kleine groep witte consumenten terwijl de rest van de wereld in armoede leeft. En dat de klimaatcrisis niet los te zien is van het racisme, seksisme en de politieke en sociaaleconomische ongelijkheid die het kapitalisme veroorzaakt.

door Tijn 't Hen

Noot

* Een groot deel van de wetenschappelijke analyse van actievoeren is gebaseerd op Erica Chenowith en Maria. J. Stephan, *Why civil resistance works. The strategic logic of nonviolent conflict* (New York 2011). Daarmee voldoet XR vrijwel exact aan Peter Gelderloos' beschrijving van geweldloze actiegroepen die aan een white washing van koloniale weerstand doen door de grote namen te noemen zonder zich met hun ideeën te engageren en vervolgens de strategie volledig te baseren op een eigen, witte interpretatie van politieke weerstand: P. Gelderloos, *How nonviolence protects the state* (2005).

De foto's bij dit artikel zijn gemaakt door Jan Kees Helms.

rubriek

Van onderop

Van klimaatprotest tot revolutie

Gedonder van onderop, september-november 2019

Het jaar 2019 is vrijwel of helemaal voorbij als je dit leest. Al tijdens het schrijven van dit stuk staat vast dat het een jaar is van opstand en revolutie op buitengewone schaal. Het doet een klein beetje denken aan 2011, met de Arabische lente tot en met Occupy. Aan 1989-1990, met revolte China, Oost-Europa, een reeks Afrikaanse landen, en zelfs aan 1968, met opstand van Praag tot Parijs, van Senegal tot Mexico, en waar eigenlijk niet? Voor de zomer hadden we al een revolutie in Soedan, en bijna eentje in Algerije. Na de zomer dreunden de verzetsgolven daar door, en voegden nieuwe opstanden zich in een snel aangroeiende rij: Irak, Ecuador, Libanon, Chili...

> Je bent sneller klaar als je opsomt waar die dag geen klimaatactie was gevoerd

September was een maand van internationaal klimaatprotest, met een climax op 20 en 27 september. Op 20 september demonstreerden naar schatting vier miljoen mensen voor een doortastende aanpak om een klimaatramp af te wenden. Een greep, op basis van de Guardian op 21 september.[1] Op Kirbibati, in de Stille oceaan, riepen studenten: 'We are not sinking, we are fighting'. In Australië vonden honderd demonstraties plaats, met in totaal driehonderdduizend deelnemers. In Japan was in twaalf steden actie. In Afghanistan, waar mensen echt nog wel meer hebben om zich zorgen over te maken, demonstreerden toch honderd mensen vanwege het klimaat. Actie was er ook in Taiwan, Thailand, Kenia, Nigeria en Zuid-Afrika. In Duitsland demonstreerden 1,4 miljoen mensen. In New York gingen een kwart

miljoen mensen de straat op. En in Brazilië, bestuurd door klimaatverwoester Bolsonaro, waren klimaatacties in meerdere steden. Het overzicht is incompleet, de acties vonden plaats in 185 landen. Je bent sneller klaar als je opsomt waar die dag geen klimaatactie was gevoerd.

Na de tweede actiedag op 27 september bleek het totale aantal klimaatdemonstranten te zijn gegroeid tot 6,6 miljoen demonstranten wereldwijd. Op die dag voerden, om maar eens wat te noemen, 170.000 mensen klimaatactie in Nieuw-Zeeland. Dat is 3,5 procent van de mensen die er wonen. Er was die dag klimaatprotest in onder meer Iran, Rome in Italië, New Delhi in India en op tal van andere plaatsen. In Nederland gingen we die dag ook met enkele tienduizenden de straat op in Den Haag.

De klimaatrevolte ging de weken daarop door. In oktober was het de beurt aan Extinction Rebellion, dat in Londen maar ook in Amsterdam omvangrijke blokkadeacties hield. Extinction Rebellion en haar acties zijn een afzonderlijk artikel waard [zie 'Een "opstand" voor het leven?' elders in dit nummer – red.], gezien de vragen die rondom deze organisatie en haar strategie kunnen worden gesteld.

Oktober werd de maand van meerdere grote opstanden. Ik begin in Ecuador. Daar verhoogde de regering op 3 oktober de brandstofprijzen met tientallen procenten, als onderdeel van een neoliberaal bezuinigingsplan. Grote woede vertaalde zich vrijwel direct in omvangrijk en heftig straatprotest. Politie gooide met traangas en rubberkogels, demonstranten met stenen en molotovcocktails. Arbeiders in de transportsector legden het werk neer. Inheemse demonstranten, met hun organisatie CONAIE, vormden een spil van het protest. Actievoerders hielden enige tijd een vijftigtal politieagenten gevangen. Er was niet alleen militante actie op grote schaal. Er waren ook allerlei vormen van zelforganisatie, mensen in volkswijken die het eten verzorgden voor actievoerders en dergelijke.[2]

President Lenin Moreno hield aanvankelijk het been stijf, maar verhuisde zijn regering wel eventjes weg uit de hoofdstad. Het leger verscheen op straat. Repressie leidde tot honderden arrestaties en kostte mensenlevens. Maar op 13 oktober bezweek de regering. Moreno haalde het bezuinigingspakket van tafel en schrapte daarmee ook de brandstofprijsverhoging. De demonstranten hadden gewonnen.

Dat zal succes zal mensen elders niet zijn ontgaan. Mensen in Chili bijvoorbeeld. Daar dacht het bestuur dat het wel een goed idee was om de al peperdure metro nog wat duurder te maken. Arme mensen, studenten ook, zijn daar al een substantieel deel van hun inkomen kwijt aan metrokaartjes. Dit was – in een land vol rijkdom maar met een zeer scheve verdeling daarvan – de spreekwoordelijke druppel. Op 7 oktober begonnen middelbare scholieren actie te voeren: ze ontdoken demonstratief de kaartcontrole. 'Vandalisme', vond het gezag. De protesten rommelden door, op 18 oktober sprongen grote aantallen scholieren en studenten over de toegangspoortjes heen. Actievoerders begonnen ook bijbehorende apparatuur te vernielen. Hard ingrijpende politie vergrootte de woede. Die groeide uit tot een opstand die nog steeds niet voorbij is.

De regering probeerde repressie: het aantal arrestanten loopt intussen in de duizenden, politiegeweld kostte mensenlevens, na branden in supermarkten – product van de opstand – werden ook dode mensen gevonden. Maar de verdenking was al snel dat politie slachtoffers van repressie presenteerde als slachtoffers van zulke branden. De regering stuurde het leger – feitelijk hetzelfde leger dat in 1973 haar rechtse staatsgreep pleegde – en riep een staat van beleg uit. De demonstraties gingen door. Ze werden aangevuld met proteststakingen. Mensen sloegen uit protest op potten en pannen, mensen kwamen bijeen in buurtvergaderingen, zogeheten cabildos. Mensen eisten niet alleen de intrekking van de prijsverhoging maar ook een nieuwe grondwet en het aftreden van president Pinera.

De Chileense opstand kent een anarchistische onderstroom

De repressie maakte geen einde aan de opstand. Pinera vulde de onderdrukking al snel aan met concessies. De prijsverhoging ging snel van tafel. Ministers ruimden het veld. Economische concessies – een hoger minimumloon en dergelijke – werden aangekondigd. Een nieuwe grondwet werd toegezegd. Mensen trapten er niet in. Niet in de beperkte verbeteringen op sociaal gebied: mensen wilden veel en veel meer, en vertrouwden de regering ook niet. Ook niet in die nieuwe grondwet: Pinera wilde dat via het bestaande parlement regelen, een parlement dat de huidige neoliberale-annex-militaristische orde bestuurt en geen vertrouwen geniet bij de opstandige bevolking. Een nieuwe grondwet moest minstens gevormd worden door een nieuw te vormen grondwetgevende vergadering die de bestaande staatsorde zou vervangen door een nieuwe. Voor een deel van de demonstranten gaat dat ook niet ver genoeg. Die willen helemaal geen nieuwe staatsorde, maar iets dat in de richting gaat van zelfbestuur van onderop. De Chileense opstand kent een anarchistische onderstroom die zich niet met grondwettelijke kaders en beperkte beleidshervormingen laat afschepen. Uitslag vooralsnog onbekend.

Terwijl dit op gang kwam, sloeg de revolutie toe in Libanon. Dat kwam zo. In het land vonden vroeg in oktober grote bosbranden plaats. De regering had drie blushelikopters, alle drie defect. Het geld voor brandbestrijding was in onduidelijke zakken verdwenen en had de brandweer duidelijk niet bereikt. Dat wekte woede op. Vervolgens vond de regering het nodig de zakken van mensen te plunderen door belasting te gaan heffen over het gebruik van WhatsApp om ermee te bellen. Deze WhatsApp-belasting was de lont. Mensen sloegen aan het demonstreren, en nog dezelfde dag was die belasting alweer ingetrokken. Dat was op 17 oktober.

Mensen waren boos wegens meer dan die bespottelijke belasting. Ze protesteerden tegen de regering, de wijze waarop die was georganiseerd. Ze voerden actie tegen overheidscorruptie, tegen een bestuur dat zich verrijkte en alles had geprivatiseerd dat los en vast zat tot en met stranden aan toe, en de bevolking in armoede achterliet, zonder adequate voorzieningen. Dat overheidsbestuur was opgezet langs lijnen van officieel erkende verdeeldheid tussen religieuze bevolkingsgroepen.

Die verdeeldheid was officieel verankerd. Zo was bepaald dat de president van het land een christen, moest zijn, de premier een soennitische moslim en de parlementsvoorzitter een sjiitische moslim. Steenrijke politici uit de religieuze bevolkingsgroepen zeiden tot hun geloofsgenoten: stem op ons, dan zorgen wij dat er voor jullie gezorgd wordt. De steun gebruikten ze dan om te lobbyen en te onderhandelen met eveneens steenrijke politici uit andere bevolkingsgroepen, om de baantjes en de bijbehorende inkomsten te verdelen. Na de Libanese burgeroorlog (1975-1990) werd dit politieke model weer bekrachtigd. Dit model kwam nu onder vuur van de opstand te liggen.

Onwaarschijnlijke corruptie ging met deze sektarische staatsinrichting gepaard. Tegen beide richtte zich het protest. Arme sjiiten keerden zich niet langer exclusief tegen soennitische en christelijke politici, maar juist ook tegen de 'eigen' leiders van Amal en Hezbollah. Onder soennieten en christenen zag je iets soortgelijks. Scheidslijnen tussen religieuze bevolkingsgroepen werden systematisch doorbroken, de scheiding kwam te liggen waar die hoorde: tussen de overgrote meerderheid van een verarmende bevolking enerzijds, en een steenrijke heersende klasse anderzijds. Religieuze symboliek zag je op de demonstraties niet. Libanese vlaggen – om het eenheidsgevoel te bevestigen – des te meer. Nationale eenheid tegen de corrupte heersers domineerde het straatbeeld.

Daarmee werd tegelijk ook een zwakke plek zichtbaar. De ettelijke honderdduizenden migrant-arbeiders in Libanon zullen zich in het nationalisme van de staat wiens heersers hen als semi-slaven uitbuiten, niet echt herkennen. Overigens zijn er binnen de revolutie bewuste pogingen om ook de scheiding tussen Libanese burgers en migranten te doorbreken. Zo proberen mensen ook om binnen de revolutie patriarchale en seksistische verhoudingen en patronen te doorbreken. Seksistische spreekkoren van demonstranten, waarin politici aangevallen worden door hun moeders zo grof mogelijk te beledigen, zijn voorwerp van kritiek uit feministische kring in de protestbeweging.

Het laat zien hoe, als eenmaal een opstand gaande is en mensen moed vatten, steeds nieuwe – feitelijk oeroude – thema's naar voren komen. De Libanese revolutie stelt machtsverhoudingen ter discussie die veel dieper zitten dan enkel de corruptie en het sektarisme van de bestaande bestuurselite.[3]

Het vertrouwen in het leger zal een knauw gekregen hebben nadat militairen straatblokkades begonnen af te breken

De vorm van de opstand was boven alles straatprotest, met blokkades van wegen en kruispunten en dergelijke. Gaandeweg ging het meer de kant op van het blokkeren van gehate overheidsinstellingen. Studentenactie en stakingen ontbraken niet, maar vooral de straat was de plek waar 'het' gebeurde. Daarbij viel op dat demonstranten veelal vriendelijk waren tegen het Libanese leger, dat aanvankelijk ook niet erg grof optrad. Mensen zagen er een kracht in die eenheid belichaamde, tegenover de officiële religieus-nationale verdeeldheid waarin politieke partijen uitblonken. Het vertrouwen in het leger zal een knauw gekregen hebben nadat militairen straatblokkades begonnen af te breken. Het is zaak dat dit vertrouwen verder wordt ondermijnd. Het Libanese leger dient de staat, en daarmee de rijken die de staat besturen en als winstobject hanteren. Soldaten kunnen naar een opstandige bevolking overlopen. Het leger als instituut zal dat nooit doen, het belichaamt een macht die bij

elke werkelijk vrijheidslievende omwenteling een sta-in-de-weg vormt.

Dat het in Libanon zo'n vrijheidslievende omwenteling betreft, is zonneklaar. Ja, er zijn allerlei beperkingen. Mensen willen de hele oude kliek weg hebben: 'Allemaal Betekent Allemaal', roepen mensen. Ook klinkt de klassieker uit de Arabische revolutie 'Het Volk Eist de Val van het Regime!' Maar wat willen mensen ervoor in de plaats? Ze willen veelal de regering vervangen door een regering van experts, en kijken daartoe soms helaas zelfs naar het leger. Maar intussen doen diezelfde mensen allerlei revolutionaire dingen. Mensen nemen bijvoorbeeld op grote schaal geprivatiseerde openbare ruimte weer in gebruik. De revolutie heeft ook een opvallend gebrek aan formele leiding en wordt keer op keer als 'leaderless' omschreven. Dit is overigens een aspect dat bij recente opstanden steeds terugkeert. Er zijn er die dit een tekortkoming vinden. Ik vind het uit anarchistisch oogpunt een kracht. Met dit alles krijgt de Libanese revolutie een anti-neoliberale dimensie. Net als voor Chili geldt: dit is nog lang niet voorbij.

Ik noem kort de opstand in Irak. Die vertoont overeenkomsten met de revolutie in Libanon. Ook in Irak staan boze demonstranten tegenover een bestuur met partijen en milities die zich baseren op religieus-etnische loyaliteit. Zo is de staat na de Amerikaanse invasie in 2003 doelbewust ingericht door het bezettingsgezag dat van die invasie het product was. Ook in Irak is dat bestuur berucht vanwege corruptie. Ook in Irak is de bevolking de armoede en ellende waar die politici hen in dompelen, spuugzat. Anders dan in Libanon reageert het gezag met bloedige repressie, met intussen meer dan driehonderd dodelijke slachtoffers. Anders ook dan in Libanon beperkt het protest zich voornamelijk tot de sjiitische bevolking. Net als in bijvoorbeeld Chili slaagt de repressie er vooralsnog niet in om de opstand te breken. Dat was althans half november de situatie.

Kort over Algerije. Daar hebben grote straatprotesten in het voorjaar een president ertoe gebracht van herverkiezing af te zien. Straatprotest blijft verdere verandering eisen en laat daarmee het corrupte militaire bewind niet met rust. Op 1 november, de dag dat de onafhankelijkheid wordt gevierd, betoogden meer dan een miljoen mensen wederom. Op 5 en hoogstwaarschijnlijk ook 6 en 7 november vond een grote staking plaats, waar arbeiders in de energiesector, het transport en de industrie aan meededen.[4] Dan is er nog Hong Kong, waar de protesten tegen een autoritair stadsbestuur dat de stad steeds meer gelijkschakelt met het nog veel autoritairder bestuurde China, maar doorgaan.

Tenslotte Soedan, waar in het voorjaar dictator Bashir aftrad onder druk van revolutionaire protesten. Hij werd vervangen door een militaire raad, waartegen de protesten zich vervolgens richtten. Uiteindelijk kwam er een akkoord tot stand richting burgerregering. Maar de structuren van het oude bewind zijn niet uitgeschakeld. De strijd gaat door. Op 10 oktober werd bekend dat mensen sit-ins hielden bij en tegen ongereguleerde goudmijnen. Actievoerders zeggen dat er bij een van de betreffende mijnen cyanide in het drinkwater terecht komt. Bij een soortgelijk protest doodden veiligheidstroepen twaalf actievoerders. De Soedanese Associatie van Professionals, de bundeling van beroepsgroepen die een hoofdrol speelde en speelt in de hele Soedanese revolutie, steunt ook deze protesten.[5] Op 21 oktober, de verjaardag van een eerdere opstand in 1964, demonstreerden duizenden mensen in zes Soedanese steden voor de ontbinding van de regime-partij van Bashir. De Soedanese revolutie is van de voorpagina's verdwenen. Maar ze is bepaald nog niet voorbij.

door Peter Storm

Noten

Nieuwsfeiten heb ik niet allemaal van noten voorzien; ik heb ze veelal uit reguliere media gehaald, vooral van Al Jazeera. Wel een verwijzing krijgen enkele achtergrondstukken uit radicale hoek, en bronnen van meer gedetailleerde informatie.

1 Sandra Laville en Jonathan Watts, 'Across the globe, millions join biggest climate protest ever', The Guardian, 21 september, theguardian.com.
2 'The Uprising in Ecuador: Inside the Quito Commune', CrimethInc., 14 oktober 2019, op crimethinc.com.
3 'Ongoing Post on Protests in Beirut/Lebanon' (Jadaliyya C-Editors in Beirut), op jadaliyya.com; Jeffrey G. Karam en Sana Tannoury-Karam, 'The Lebanese Intifada: Observations and Refelctions on Revolutionary Times', op jadaliyya.com; en 'Lebanon: A Revolution aigainst Sectarianism', op crimethinc.com.
4 'Population out in force for general strike in Algeria', op industriall-union.org.
5 'Anti-mining protests in Sudan's Nuba Mountains', op countervortex.org.

Foto's op pagina 22 en 23 door Jan Kees Helms

De traditionele erfenis van Domela Nieuwenhuis

Een strategiediscussie

In 1897 verliet Ferdinand Domela Nieuwenhuis de Sociaal-Democratische Bond (SDB) als politieke partij en sloot hij zich aan bij de anarchistische beweging. Dit leidde in 1898 tot de oprichting van het blad *De Vrije Socialist*, een tijdschrift dat tevens de kern van zijn organisatie werd. Domela had zijn conclusies getrokken uit zijn ervaringen in de Tweede Internationale, die in 1889 was opgericht. De meerderheid van de Internationale besloot al snel dat het socialisme slechts langs parlementaire weg diende te worden bereikt. Hiervan was Domela de meest fervente opponent. Zijn internationale verhandeling *Le socialisme en danger* en zijn Nederlandse publicatie *Het parlementarisme in zijn wezen en toepassing* waren een principiële afwijzing: 'volksvertegenwoordiging' leidt niet tot de groei van de sterkte van een sociale beweging, maar is in de eerste plaats een weg naar politieke machtsvorming met alle corrumperende consequenties die daaraan verbonden waren. Publiciteit door verkiezingscampagnes was reclame voor individuele concurrentie om de macht en om deelname aan de staat, niet om de opheffing daarvan. Domela wist uit eigen ervaring – per slot van rekening was hijzelf vier jaar Kamerlid geweest – dat politieke partijen zelf in hun vorm hoe langer hoe meer de staatsmacht zouden imiteren en daardoor een bedreiging zouden vormen voor de toekomstige socialistische maatschappij. Met Domela verdwenen uiteindelijk ook anarchisten als Gustav Landauer en Erich Mühsam uit de Internationale.

> Volgens Domela was kiezen voor anarchisme het tegengestelde van organiseren

Is organisatie geen anarchie?

Domela wees iedere partijvorming af, en breidde zijn afkeer ook uit tegen institutionalisering van sociale organisaties met een permanente structuur als zoda-

nig. Organisatie met een bureau of een vast bestuur in verenigingsverband kon slechts aanleiding zijn tot eigen winst: verenigingen en stichtingen met een vrijgesteld bestuur gaven immers aan bestuursleden de gelegenheid zich daarmee geheel of gedeeltelijk in hun onderhoud te voorzien. Iedere basis van een structuur die tot bureaucratie kon leiden was dus uit den boze, en dat gold met name de vakbeweging. Vrijgestelde vakbondsleiders zoals er in het Nationaal Arbeids-Secretariaat (NAS) begonnen te ontstaan, werden door Domela gezien als 'bonzen' of 'baantjesjagers' en sociaal-democraten in een partij werden dat als het ware van nature.

De strategische denkwereld van Domela over maatschappelijke en economische organisatie blijft dus beperkt. Domela stelde zijn vertrouwen in de plaatselijke 'gideonsbenden' die vanuit zichzelf in opstand zouden komen. Inderdaad beaamde en herhaalde Domela de stelling van Karl Marx dat de bevrijding van de arbeiders 'het werk van de arbeiders zelf' is, een stelling die hij van het begin af aan in *Recht voor Allen* had gesteld. Maar hoe moest dit werk uiteindelijk uitgevoerd worden en welke mechanismen kon je van de arbeiders of hun 'gideonsbenden' verwachten? Het antwoord moet men niet in het werk van Domela zoeken. Dat leidde al vroeg tot commentaar: 'Te betreuren is dat Domela de waarde en de betekenis van organisatie nimmer voldoende heeft begrepen. (...) wanneer Domela een groter voorstander zou zijn geweest van organisatie, [had] er in Nederland een vrije socialistische beweging van betekenis kunnen zijn.'*

> Het gaat niet om een zich beperkende organisatie van anarchisten, maar om organisatie van een zich uitbreidende anarchie

Over beginselen

Er zijn uitvoerige beschrijvingen van wat arbeiders zelf kunnen in het oeuvre van Proudhon, Kropotkin of Malatesta, en ook in de geschiedenis van een organisatie als de Internationale en zijn anarchistische voortzettingen in St. Imier vindt men visies daarover. Over bonden dus, die zich organiseren in de vorm van een gefedereerde maatschappijorganisatie zoals Proudhon die heeft voorgesteld in *Du principe fédératif*. Of structuren van wederzijdse hulp die men vindt in de beschrijvingen van Kropotkins maatschappij en geografen als de gebroeders Réclus. Het gaat hierbij dus niet alleen om ideeën, maar ook om voorbeelden van uitvoering daarvan, die je toen bij het proletariaat in de samenleving kon vinden. Het verrassende van deze voorbeelden – zoals spontane coöperatieven of communes – is dat ze hun actualiteit niet verloren hebben en ook met latere historische gebeurtenissen kunnen worden aangevuld. Want aan de grondslag van elke sociale strijd bestaan er basisbewegingen, die er nog altijd in de wereld bestaan. Het federalistisch beginsel van Proudhon en de wederzijdse hulp als basisorganisatie van de maatschappij zijn namelijk *natuurlijke* beginselen, die je in elke vorm van directe sociale strijd tegen machtsmisbruik en uitbuiting kunt tegenkomen. En dat betekent dat ook de beste ideeën van onderop worden gepropageerd, op de werkvloer, met ervaringen als bewijsmateriaal. Bewegingen organiseren zich vanzelf vanuit een gemeenschappelijke belangenstrijd. Daarentegen hebben centraal gepropageerde ideeën geen uitwerking als ze niet de reproductie zijn van die ervaringen en bewegingen van onderop. Ook voor de voorman, de centrale prediker geldt, dat hij of zij in de eerste plaats moet luisteren naar wat er gebeurt. Want niet hij levert het bewijsmateriaal, maar de directe actie zelf.

Zoals gezegd ontstaan anarchistische principes vooral in de context van de sociale beweging. Het anarchisme beschouwt zich als een socialistische stroming die zich juist qua organisatievorm onderscheidt van de sociaal-democratie en het communisme: zijn principes zijn toevoegingen aan het soms allang bestaande historisch-materialistische verhaal dat wij kennen als klassenstrijd. Feitelijk zijn het beschrijvingen van hoe de maatschappij zichzelf kan organiseren. Als Proudhon zegt: 'anarchie is orde', dan daagt hij zichzelf en zijn kameraden uit een organisatie te beschrijven van een maatschappij die zich organiseert als alternatief van het verwerpelijke staatssysteem. Vanuit de zekerheid dat die maatschappij bestaat, gebaseerd op gerechtigheid. Daarop is de bestaande maatschappij aantoonbaar niet gebaseerd. En zijn werk *Du principe fédératif* toont aan hoe een samenleving langs federale weg door democratische organisaties van onderop georganiseerd kan worden, maar het blijft in alle grootsheid van het perspectief de uitwerking van concrete situaties.

Strategische verkenningen

Andere principes zijn kenmerken waarmee de anarchistische beweging zich van de rest van de socialistische beweging onderscheidt, met name van het marxisme. De anarchisten willen politieke macht opheffen. Zij willen niet wat het Communistisch Manifest beoogt: de verovering van de politieke macht, die dus in stand wordt gehouden totdat ze is veroverd en dan daarna pas zou afsterven of worden opgeheven, maar de directe afschaffing van de politieke macht door 'de arbeiders zelf'. Deze organisatie kent geen top of leiders, die de bevoegdheid hebben eigenmachtig te handelen of

moreel zijn 'vrijgesteld'. Maar het is uiteindelijk een karakteristieke organisatie die waarneembaar is, zich laat gelden door zijn acties en zelfs zo machtig dat zij het bestaande gezag kan opheffen en de maatschappij – niet de staat – kan laten voortbestaan.

Een anarchistische propagandist weet deze organisatievormen te herkennen en probeert daarmee samen te werken. Zo propageert de anarchistische beweging een algemene werkstaking. Welnu: als iedereen staakt, dan is men niet alleen, maar men is bij elkaar om te demonstreren en elkaar te ondersteunen en bij te staan en te zorgen dat we solidair uit eigen middelen elkaar ondersteunen. Het werk van de arbeiders zelf vertoont dus van het begin af sporen van een andere maatschappij, een andere economie in een organisatie die we zelf op touw zetten. Zodra het anarchisme werkelijk zijn kracht vertoont kunnen we de historische voorbeelden hiervan zien: in de geschiedenis van de Spaanse Burgeroorlog, in Latijns-Amerika, in de communes van Rojava, ja zelfs doorheen de gehele Arabische Lente…

Domela zag de anarchistische beweging niet als een anarchistische organisatie: volgens hem was kiezen voor anarchisme het tegengestelde van organiseren. Maar in die situatie ontstaat dan echter het beeld van enkelingen die een idee propageren waarbij men te kiezen had en pas erkend werd als die keuze werd gemaakt. Domela's anarchisme werd dus meer een boodschap als van een leider of voorman dan een gedeelde ervaring van een zich organiserende maatschappij. Voor een visie dáárop moet men zijn bij een revolutionaire vakbond als het NAS en mensen die zich in dat verband hadden georganiseerd: sociaal-anarchisten. Of zoals Albert de Jong het uitdrukt: Domela was 'een man meer van een idee dan een beweging'. Volgelingen van Domela gaven wel tijdschriften uit, maar dat kon alleen op persoonlijke titel, niet door een redactie van een organisatie, zoals we bijvoorbeeld nu in Frankrijk kennen.

Ruim een halve eeuw later schrijft J. Freeman, in *The tyranny of structurelessness* wat er scheelt aan de vrijheid die Domela nastreeft: 'Uiterlijke afwezigheid van structuur verbergt te vaak een informeel niet erkend leiderschap dat des te verderfelijker is, omdat juist het bestaan daarvan wordt ontkend.' Daarom moeten er in een anti-autoritaire organisatie herkenbare structuren zijn, waarin dit leiderschap kan worden tegengegaan. Basisbewegingen kennen wel voormannen en zegslieden die de beweging propageren, maar vaak georganiseerd. Het meest recente voorbeeld is dat van de gele hesjes, die vergaderingen organiseren om zich juist tegen eenzijdig leiderschap met zijn 'politieke' ideeën te verzetten, en onze Franse kameraden stellen deze organisatie niet ter discussie. Op lokaal niveau werken mensen van de Franse Anarchistische Federatie samen met de gele hesjes om hun sociale strijd te ondersteunen en bereiken daarmee dat de hesjes en de federatie elkaar beginnen te benaderen.

Dit is geen kritiek die moet worden gebruikt om ons door de perfectionering van onze eigen situatie te laten isoleren: zelfgenoegzaamheid is een grote valkuil en dat maken we maar al te vaak mee. Wanneer wij als anarchisten onze principes toepassen, dan doen wij dat als een zienswijze tot toepassing op een sociale beweging. Vaak moeten we merken dat als er werkelijk van onderop verzet tegen het kapitalisme ontstaat, wij veel te lang buitenstaander zijn en de zaak soms veel te laat weten te herkennen.

Doel en middelen

Zeker, anarchistische ideeën bestaan er. Anarchistische principes als organisatie van onderop, wederkerige bijstand, federalistische samenleving, de hele wereld als ons vaderland zijn onze vaste beginselen. Daarmee hangt ook onze strijd tegen de veiligheidsideologie van de staat samen en onze propaganda voor inclusieve veiligheid door de mensen zelf. Maar het zijn geen bevelen: het zijn antwoorden op de bestaande hiërarchische, kapitalistische en autoritair georganiseerde maatschappij met zijn dwingende tradities. Zolang onze principes niet universeel worden toegepast, is het onmogelijk om slechts op basis van deze ideeën de strijd te organiseren. Wij zijn socialisten en sommigen daarvan handelen vanuit een historisch-materialistische basis. Maar wij merken dat wij in onze aspiraties juist op dit punt alleen staan, omdat socialistische geestverwanten op datzelfde terrein de wapenen van onze tegenstanders gebruiken: verovering, dus overname van de staatsmacht, partijhiërarchie, uitsluiting van discussies op basis van wetenschappelijke pretenties die in feite abstracties zijn en ideologisch worden toegepast met dictatuur als gevolg. Wij moeten aantonen dat democratie vanaf de basis, nimmer vanuit een leidersbeginsel, functioneert.

Wij passen in ons onderzoek en acties principes toe om kennis te verwerven van de maatschappij die wij willen, niet om een vereniging van anarchisten te worden die zich op basis van onze leuzen in absolute verenigingsvormen inkapselt. Want het gaat niet om een zich beperkende organisatie van anarchisten, maar om organisatie van een zich uitbreidende anarchie. De beginselen die wij toepassen zijn die van de gewenste en revolutionaire maatschappij, omdat wij weten dat juist de maatschappij zich zo organiseert en onze organisatie daarmee in samenwerking zou moeten zijn.

door Jan Bervoets

Noot

* *Socialisme van Onderop!*, Nr. 32 (1 juni 1947), herdruk verspreid als herdenkingsnummer.

Redactor principal — Carlos José de Sousa
Editor — Carlos Maria Coelho
Propriedade da Confederação Geral do Trabalho
TELEFONE 5339 C.
Composição — Calçada do Combro, 38-A, 2.º
Impressão — Rua da Atalaia, 114 e 116

A BATALHA

SUPLEMENTO SEMANAL ILUSTRADO

REDACÇÃO E ADMINISTRAÇÃO
Calçada do Combro, 38-A, 2.º

ANO I – 6 de Outubro de 1924 – N.º 45
LISBOA – PORTUGAL

PUBLICA-SE ÁS SEGUNDA FEIRAS
Preço 50 centavos (500 réis)

O CAMINHO E' PARA A FRENTE

PELA investigação dos factos históricos e sociológicos que

Repúblicas...

Honderd jaar A Batalha

23 februari 2019 is de datum van het eeuwfeest van de eerste publicatie van *A Batalha* (De Strijd) met het onderschrift 'woordvoerder van de arbeidersorganisatie'. Vanaf september 1919, toen de Portugese vakbeweging Confederação Geral dos Trabalhadores (CGT) werd opgericht, was *A Batalha* orgaan van het Portugese anarchosyndicalistische arbeiderscentrum. De eerste hoofdredacteur was de typograaf Alexandre Vieira. De CGT was tot aan het begin van de dictatuur van Salazar het centrum van de arbeidersstrijd in Portugal en de grootste vakbond van het land.

Gedurende 8 jaar – tot 26 mei 1927, toen het laatste legale nummer uitkwam – was *A Batalha* een dagblad. Het verdedigde de rechten van werknemers en hun woordvoerders, en ageerde voor de noodzaak van sociale revolutie, die een nieuwe samenleving zonder uitbuiting en onderdrukking tot stand zou brengen. Naar schatting waren er dagelijks 20 tot 25 duizend exemplaren in omloop, waardoor het – na *O Secolo* en *Diário de Notícias* – het derde (en soms het tweede) best verkochte dagblad van Portugal was.

Tijdens deze periode werd het kantoor van *A Batalha* vaak overvallen door de politie. Er werd beslag gelegd op nieuwe edities en er werden journalisten gevangen genomen. Maar de persen bleven draaien tot 27 mei 1927, toen de politie het hoofdkwartier binnenviel in Calçada do Combro, in het moderne centrum van Lissabon. De politie eigende zich alle apparatuur toe en vernietigde deze; de krant werd verboden. De laatste hoofdredacteur was Mario Castilian, die in 1937 het eerste slachtoffer werd van Salazars vernietigingskamp in Tarrafal.

Tijdens het fascistische regime werd *A Batalha* lange tijd in de jaren 1930 en 1940 uitgegeven door clandestiene drukkerijen, gevestigd in bijvoorbeeld een kelder in de wijk Alcântara. Daarin werd opgeroepen tot reorganisatie van de revolutionaire en anarchistische vakbondsleden en tot de strijd tegen het Salazarregime. De Nationale Bibliotheek registreert de volgende clandestiene nummers: nr. 1, april 1934 tot nr. 10, juli 1937; z.n., december 1944; nr. 1, januari 1946 tot nr. 21, december 1949.

Na de Anjerrevolutie van 25 april 1974 nam een groep anarchisten en anarcho-syndicalisten onder leiding van Emídio Santana en andere voormalige CGT-militanten het initiatief om een nieuwe uitgave van een legale *A Batalha* te beginnen. Sommigen van hen waren ook verantwoordelijk geweest voor enkele hierboven genoemde clandestiene edities van de arbeiderskrant. De eerste editie verscheen in september 1974 tweewekelijks, met Emídio Santana als redacteur. Later verscheen zij maandelijks, en tegenwoordig tweemaandelijks. De redacteur is João Santiago. Het blad is niet langer anarcho- of revolutionair syndicalistisch, maar een algemeen anarchistische krant, die niet aan een organisatie gebonden is.

In de periode na 25 april, kort na de militaire coup, had *A Batalha* haar hoofdkwartier in Rua Angelina Vidal, Graça, vervolgens in Avenida D. Carlos I, in São Bento, en later in Avenida Álvares Cabral , naast Largo do Rato. Momenteel heeft ze haar hoofdkantoor in Olivais, in het noorden van Lissabon.

Tijdens dit jubileumjaar willen wij nadrukkelijk vragen om de verzameling van *A Batalha* tussen 1919 en 1927, evenals de ondergrondse nummers die al zijn gedigitaliseerd door de Nationale Bibliotheek, beschikbaar te stellen op internet voor alle activisten en onderzoekers. Het is gemeenschappelijk erfgoed, de vrucht van de arbeid en dynamiek van veel mannen en vrouwen, die niet alleen voor een half dozijn onderzoekers beschikbaar zou moeten zijn.

In Portugal kunt u online edities vinden, intussen de 285e. Buiten de anarchistische kringen is het blad weinig bekend, maar het heeft het gewicht van de geschiedenis achter zich.

door Portal Anarquista

Bron

Vertaald ontvangen. Een Engelse versie van dit stuk bevat gegevens over twee culturele bijlagen van A Batalha (december 1923 en januari 1927) en links naar clandestiene edities op autonomies.org.

Over **‘arbeiders-sabotage’** en **‘kapitalistische sabotage’** bij **Émile Pouget** en **Thorstein Veblen**

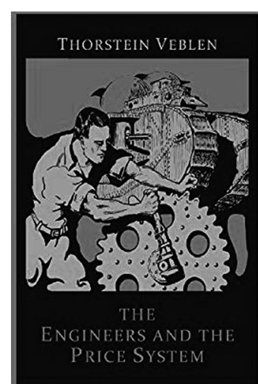

De Franse anarchistische activist en revolutionaire syndicalist Émile Pouget (1860-1931) beschrijft in zijn brochure *Le sabotage* (1910) een aantal vormen van arbeiders-sabotage. In zijn conclusie laat hij tevens zien op welke manier kapitalisten sabotage plegen op de maatschappij. Hij spreekt dan over ‘kapitalistische sabotage’. De Amerikaanse econoom Thorstein Veblen (1857-1929) levert een bijtende kritiek op het economische systeem en de roofzuchtige zakenlui. Hij veronachtzaamt daarbij niet te beschrijven wat hij ‘kapitalistische sabotage’ noemt. Hij publiceerde daarover enkele artikelen, die in een brochure zijn ondergebracht, getiteld *The Engineers and the Price System* (1919). Hoewel het om teksten gaat van een eeuw oud, leren ze veel over de huidige kapitalistische maatschappij. Eerst volgt hier een samenvatting van de kernpunten van de brochure van Pouget over ‘arbeiders-sabotage’ en daarna die van Veblen wat betreft zijn visie op ‘kapitalistische sabotage’.

> Sabotage komt voort uit de kapitalistische opvatting dat menselijke arbeid handelswaar is

Arbeiders-sabotage

Pouget redeneert in zijn *Le sabotage* vanuit een optiek die we allemaal kennen en die in de sfeer van het kapitalistische arbeidsrecht tot op heden een aanvaardbare optiek wordt geacht. Hij schrijft: ‘In de historische inleiding over sabotage hebben we zojuist opgemerkt dat het voortkomt uit de kapitalistische opvatting dat menselijke arbeid een handelswaar is. We zagen dat burgerlijke economen het erover eens zijn dat deze stelling algemeen wordt gesteund. Zij zijn het er unaniem over eens dat er een arbeidsmarkt is, net zoals er een markt is voor tarwe, vlees, vis of gevogelte. Het is dus logisch dat kapitalisten zich bij het aantreffen van ‘arbeidsvlees’ op de markt net zo gedragen alsof het gaat om de aankoop van goederen of grondstoffen: met andere woorden, ze zullen proberen dit tegen het laagste tarief te verkrijgen. We zitten hier midden in de wet van vraag en aanbod.’

‘Wat minder begrijpelijk is’, zo vervolgt Pouget, ‘is dat deze kapitalisten in hun ogen niet van plan zijn om een hoeveelheid werk te ontvangen die in verhouding staat tot de hoogte van het loon dat zij betalen, maar veeleer, ongeacht het niveau van dat loon, de maximale hoeveelheid werk die de werknemer kan leveren. Kortom, ze beweren niet een hoeveelheid werk te kopen, gelijk aan het bedrag dat ze betalen, maar de intrinsieke arbeidskrachten van de werknemer: het is in feite de hele werknemer – lichaam en bloed, kracht en intelligentie – die ze vragen. Dit betekent dat werkgevers er geen rekening mee houden, dat deze ‘arbeidskracht’ een integraal onderdeel is van een denkend wezen, in staat tot wil, verzet en opstand. [...]

Zodra werknemers en werkgevers op economisch gebied met elkaar verbonden raken door een arbeidscontract, komt dit onherleidbare antagonisme aan het licht. Het werpt hen op twee tegenovergestelde polen. Het maakt hun overeenkomsten dus altijd onstabiel en kortstondig. Tussen deze twee kan er immers nooit een contract in de precieze en rechtvaardige zin van het woord zijn. Een contract impliceert de gelijkheid van de contractanten, hun volledige vrijheid van handelen en bovendien is een van de kenmerken ervan dat het een reëel en persoonlijk belang is voor alle ondertekenaars, zowel nu als in de toekomst. [...]’

Pouget komt vervolgens over de burgerlijke moraal te spreken die als maat van handelen voor arbeiders wordt gehanteerd. Hij wijst dat af omdat die moraal heeft te gelden voor de kapitalisten zelf. Wanneer je arbeiders behandelt als hiervoor beschreven (‘arbeidsvlees’; in de oorlog heet het ‘kanonnenvlees’), dan mag je verwachten dat arbeiders middelen, die in hun macht liggen, zullen inzetten om de fundamenteel ongelijke situatie patroon/arbeider meer in evenwicht te brengen. Daar doet dan het verschijnsel ‘sabotage’ zijn intrede in de brochure. In het hoofdstuk ‘Les procédés de sabotage’ behandelt hij een groot aantal manieren van doen om kapitalisten te laten weten dat hun arbeiders wel goed maar niet gek zijn. Een vorm die je heden nog steeds toegepast ziet, is de stiptheidsactie, een activiteit die Pouget onder het kopje ‘L’obstructionnisme’ bespreekt.

Het moge duidelijk zijn dat Pouget het tot zover heeft gehad over arbeiders-sabotage. Het inzetten van middelen om sociale strijd te voeren, om sociale rechtvaardigheid te bewerkstelligen of onrechtvaardigheid af te wenden, te doen stoppen. We zagen ook dat arbeiders daarbij geconfronteerd werden met verwijten afgeleid van de burgerlijke moraal. Maar wat wil nu: kapitalisten saboteren ook. Dat is wat Pouget in zijn conclusie behandelt. De moraal die werkgevers aan arbeiders voorhouden, krijgen zij als een boemerang terug.

Pouget en kapitalisten-sabotage

Pouget pakt dan uit: 'Zoals we zojuist hebben gezien bij het onderzoek naar de modaliteiten van de sabotage van arbeiders, in welke vorm en op welk tijdstip dan ook, is de eigenschap ervan – altijd en altijd! – om de werkgevers in de geldla aan te vallen. Tegen deze sabotage, die alleen de middelen van uitbuiting, inert en levenloze dingen aanvalt, weet de bourgeoisie niet genoeg te fulmineren. Aan de andere kant zijn deze tegenstanders van arbeiders-sabotage niet verontwaardigd over die andere sabotage – echt misdadig, monsterlijk en afschuwelijk. Hoe kan de bourgeoisie niet verontwaardigd zijn over die andere sabotage? Wel het is de essentie van de kapitalistische samenleving die juist door hen in stand wordt gehouden. En meer nog.

Ze laten geen traan voor deze sabotage, die niet alleen dodelijke slachtoffers maakt, maar ook mensen hun gezondheid ontneemt, die de bronnen van het leven zelf aantast... alles! Er is een belangrijke reden voor deze onbewogenheid: zij zijn de begunstigden van deze andere sabotage!

Vele tientallen voorbeelden beschrijft Pouget waar de boel gewoon belazerd wordt, van klein naar groot: van water bij de melk tot ondeugdelijke vliegtuigmotorolie (met dodelijk afloop vanwege vastgelopen motor in de lucht). Het is dus sabotage voor eigen gewin. Ja, dat was zo honderd jaar geleden, wordt nu door sommigen geroepen. Maar in dat geval zijn degenen die dat roepen zeker vergeten dat een aantal jaren geleden koelvloeistof aan een aantal Oostenrijkse witte wijnen werd toegevoegd (om iets te noemen dat spontaan bij mij opkomt). Ik hoef het toch niet te hebben over het paardenvlees- ofwel lasagneschandaal van nog niet zo lang geleden... Kapitalistische sabotage alom voor wie het internet op gaat en onder 'schandaal' en 'Keuringsdienst van waarden' zoekt. Terug daarom naar Pouget voor twee conclusies waarmee hij zijn brochure eindigt:

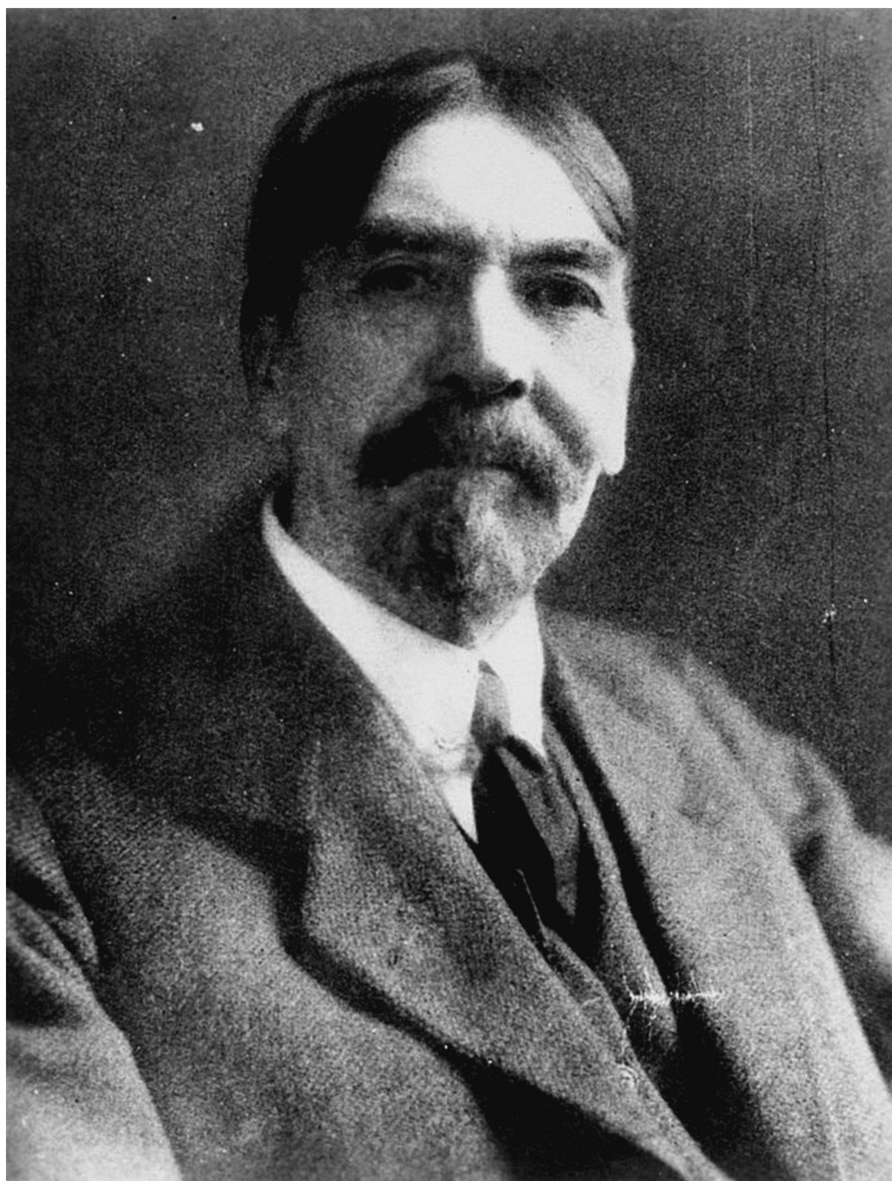
'De arbeiders-sabotage is geïnspireerd door genereuze en altruïstische principes: het is een middel om zich te verdedigen en te beschermen tegen misbruik door werkgevers; het is het wapen van de kansarmen die vechten voor hun bestaan en dat van hun gezinnen; het heeft tot doel de sociale omstandigheden van de arbeidersklasse te verbeteren en hen te bevrijden van de uitbuiting die hen omarmt en verplettert... Het is een stralende gisting van het leven.

Kapitalistische sabotage daarentegen is slechts een middel tot intensievere uitbuiting; het verdicht alleen ongebreidelde en nooit bevredigde honger; het is de uitdrukking van een weerzinwekkende verkrachting, een onverzadigbare dorst naar rijkdom, die niet terugdeinst voor misdaad om zich te bevredigen... Verre van het genereren van leven, zaait het alleen ruïnes, rouw en de dood.'

Arbeiders-sabotage is geïnspireerd door genereuze en altruïstische principes

Thorstein Veblen

Of de Amerikaanse econoom Thorstein Veblen, tijdgenoot van Émile Pouget, de tekst van de laatstgenoemde over sabotage gekend heeft, weet ik niet. Maar

al was Veblen vrijwel uitsluitend een bureaustoel-onderzoeker, zoals Den Hollander weergeeft in zijn hoofdstuk 'Thorstein Veblen', in deel 1 van *Hoofdfiguren uit de sociologie*[1], zijn studie van de anarchistische, syndicalistische beweging 'Industrial Workers of the World' (I.W.W.) rekent hij tot een van de beste op het gebied van de Amerikaanse arbeidersbeweging. Ik wil maar zeggen, als Veblen over sabotage schrijft weet hij wat er bij de I.W.W. leeft en gelet op zijn economische studies is hetzelfde op te merken als het om het bedrijfs- en zakenleven gaat.

Veblen schrijft in 1919 een aantal artikelen voor het tijdschrift *The Dial*. Die worden herdrukt en tezamen als brochure verspreid en weer later opnieuw uitgegeven. De titel ervan luidt *The Engineers and the Price System.*[2]

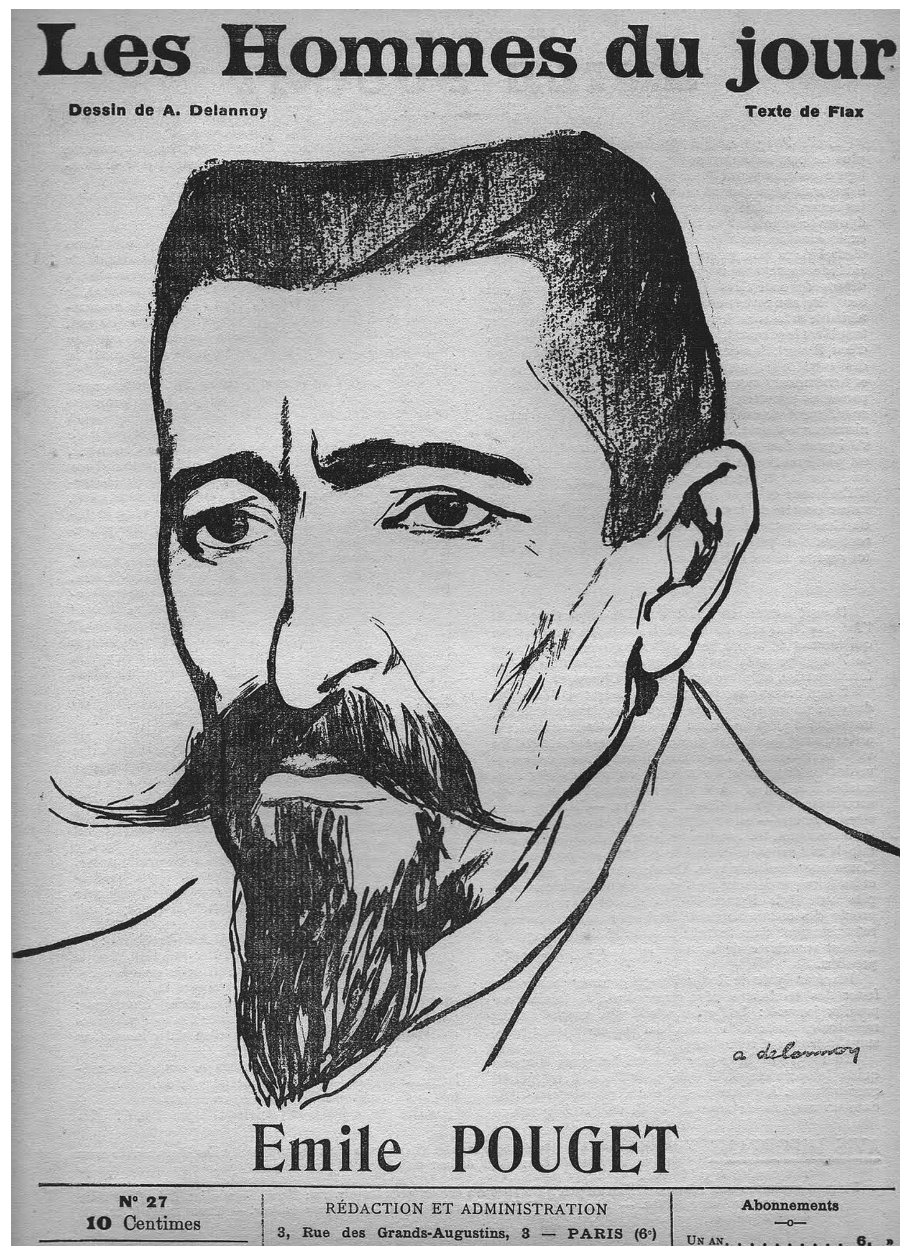
Veblen gaat eerst in op de betekenis van de term sabotage zoals die in de VS van zijn dagen leeft. En dat leert, schrijft hij, dat de betekenis die eraan wordt gehecht, voornamelijk is bepaald door personen en dagbladen die tot doel hebben het gebruik van sabotage door georganiseerde arbeiders in diskrediet te brengen. Dat is ongelukkig, want het maakt dat de betekenis afkeuring uitdrukt eerder dan dat het tot begrip van een situatie leidt. Daardoor ontgaat het, zegt hij, dat de strategie van sabotage, zoals gepleegd door ontevreden arbeiders, met soortgelijke tactieken wordt uitgevoerd wanneer rivaliserende ondernemingen en zakenlui elkaar dwars willen zitten. In dat soort gevallen komt men een strategie tegen die gelijk is ongeacht of het over zakenlui of arbeiders gaat. Het is dus niet ongebruikelijk dat werklui spreken over 'kapitalistische sabotage', concludeert Veblen.

Het woord sabotage beschrijft een bepaald systeem van industriele strategie of bestuur uitgevoerd door wie dan ook. Het is te vast te stellen dat men zijn toevlucht neemt tot vreedzame of heimelijke beperking, vertraging, terugtrekking of obstructie.

Kapitalistische sabotage is slechts een middel tot intensievere uitbuiting

Sabotage en staking

Veblen gaat vervolgens nader in op een aantal elementen die met de beschrijving van de term sabotage van doen hebben. Het wordt gebruikt om een bijzonder voordeel of voorkeur zeker te stellen; vaak gaat het om gevestigde, verworven of onvervreemdbare rechten. Arbeiders hebben hun toevlucht genomen tot zulke maatregelen om verbetering van arbeidsvoorwaarden of verhoging van salaris te krijgen, of een kortere werkdag af te dwingen. Elke staking is van hetzelfde karakter als sabotage. Dat stakingen niet als sabotage worden benoemd, ligt volgens Veblen aan het toevallige feit dat er al sprake was van stakingen voordat het woord sabotage in omloop kwam (zie daarover het begin van de brochure van Pouget).

Sabotage, staking, aan dit alles is niets schandelijks of immoreels. Het zijn elementen van het gewone gedrag van de industrie onder het bestaande [kapitalistische] systeem, en het is ook noodzakelijk. Zo lang het systeem onveranderd blijft, zullen deze maatregelen nodig zijn en een legitiem onderdeel ervan vormen. Er zijn vele beheersmaatregelen in *private business* en in *public administration* die ontegenzeggelijke het karakter van sabotage hebben. Het is niet moeilijk, zo gaat Veblen verder, om te signaleren dat het algemeen welzijn in elke gemeenschap, die georganiseerd is rond een prijssysteem, zich niet op niveau kan houden zonder een welkom gebruik van sabotage. Dit betekent dat het gewoonlijk zijn toevlucht zoekt in vertraging, uitstel, obstructie. In de industrie pakt zoiets uit als beperking van output als het de prijzen wil handhaven op een winstgevend niveau (de olie-industrie die minder gaat produceren om de prijs van een vat olie op

gewenst peil te houden). Deze vorm van sabotage is te rangschikken onder de categorie 'kunstmatige schaarste'.

Een zakelijke controle op de hoogte en het volume van de output is onmisbaar om een winstgevende markt op de been te houden en een winstgevende markt is de eerste en doorslaggevende voorwaarde voor voorspoed in elke gemeenschap wiens industrie in eigendom is van en bestuurd wordt door zakenlui. Dit maakt duidelijk dat er (technisch gezien) een overvloed zou kunnen worden geproduceerd. Maar 'overproductie' betekent productie van een hoeveelheid die de winstgevende prijs onder druk zet. Dat beogen zakenlui uiteraard niet. Dus wordt het argument dat een continue voorspoed van een land afhangt van wat Veblen een 'bewuste onderdrukking van efficiëntie' noemt. De techniek is zó efficiënt dat er veel geproduceerd kan worden, maar dat werkt prijsdrukkend en dus winst-oplossend, reden waarom heel bewust onderdrukking van efficiëntie plaatsvindt als logica van het prijs/winst systeem. In deze logica past ook het in standhouden van een variabele marge van onderbezetting van productieapparaat en arbeidskracht. Het gaat hier om sabotage-beheer.

Schrijvers en sprekers die uitweiden over de grootse prestaties van de nationale zakenlui zullen in het algemeen niet verwijzen naar de omvangrijke inzet van sabotage-beheer, deze bewuste onderdrukking van efficiëntie, dat tot hun gewone dagelijkse werk behoort. Het gaat immers om de behoeften van het zaken doen, dat wil zeggen het oog is gericht op de grootst mogelijke realiseerbare nettowinst. Het oog is niet gericht op de fysieke behoeften van de bevolking. De prijs is de kern van de operatie, terwijl levensonderhoud dat niet is, aldus Veblen.

Honderd jaar later ook overheidssabotage

De gedragsobservaties die Thorstein Veblen beschrijft zijn op de kop af een eeuw oud. Ze zijn nog steeds in die vorm te observeren. Zo zal niemand ontgaan zijn dat de farmaceutische industrie al jaren vormen van sabotage hanteert die Veblen weergaf. Die industrie stemt zijn productie af op de prijs (en daarmee de te maken winst), niet op de gezondheidszorg. Hele dure medicijnen worden soms alleen voor de (super)rijken gemaakt. Op gezette tijden wordt op de productie van sommige medicijnen een stop gezet – waarvoor vaak technische of logistieke redenen worden gegeven (verplaatsing van een fabriek) – zodat ze voor een bepaalde periode niet leverbaar zijn. Liepen er evenwel niet gelijktijdig onderhandelingen met landen over levering van medicijnen, waarbij die landen 'kwantumkorting' bedongen? In ieder geval zet de sabotagevorm (uitstel van levering, helaas…) druk op de strijd voor een door de farmaceutische industrie gewenste prijs voor het product. Het drukmiddel levert zo een voorbeeld van kapitalistische sabotage in onze tijd.

De efficiëntie komt hier kennelijk ook bij om de hoek kijken. In een bericht 'Helft apotheekbezoekers krijgt voorgeschreven medicijn niet mee'[3] lees ik: 'De hele medicijnketen is te krap afgesteld, en te veel op efficiëntie gericht.' Op efficiëntie gericht en niet op de mens dus. En, zo wordt duidelijk: op de lange termijn leidt dit tot hogere zorgkosten… Omroep Zeeland meldde op 22 juni 2017: 'Honderden medicijnen niet op tijd leverbaar'. Dat het om een prijzenkwestie gaat wordt hier helder uiteengezet. De internationale medicijnenfabrikanten vinden de Nederlandse markt minder aantrekkelijk. Ze verdienen minder aan ons land. Dat is waar Veblen het ook over had: het hele maatschappelijke systeem moet op de schop – het is te gek dat zaken die een publiek karakter hebben, in de private sfeer via een prijs- en marktmechanisme worden afgewikkeld, met roofzuchtigen aan de leiding. Het is een reden waarom wordt gepleit voor een Europese productie van medicijnen als publieke taak.

Onderwijl blijkt hij ook juist gezien te hebben dat we sabotage tegen kunnen komen ongeacht met welke 'spelers' we vandoen hebben, zoals georganiseerde arbeiders, zakenlui, en ik vul aan 'overheden'. Onlangs maakte een analyse van enkele onderzoeksjournalisten duidelijk dat de Nederlandse geheime dienst AIVD een cruciale rol gespeeld heeft bij de sabotage van het kernprogramma van Iran. Overheidssabotage dus.

door Thom Holterman

Noten

1 Aula-boeken, 1976.
2 Ik gebruik die van General Books, Memphis, USA 2012.
3 Trouw, 14 februari 2019.

Meer info

Dit artikel is eerder verschenen op de site van Thom Holterman: libertaire-orde.wordpress.com. Hier vind je alle internetlinks en andere verwijzingen.

rubriek
Updates uit België

Updates uit België

Hoogtepunten van een hete herfst

Betogingen en massa-arrestaties, solidariteitsacties, kraken en bezettingen, politiegeweld met een onverwachts doelwit... Hieronder vindt men slechts een greep uit de gebeurtenissen die de afgelopen maanden in België plaatsvonden. Het was een strijdbare herfst voor Belgische activisten!

Solidariteit met Rojava

Een mooi voorbeeld van hoe wilde betogingen kunnen werken

Toen het nieuws van de Turkse invasie van Rojava Belgische activisten bereikte, werd er meteen actie ondernomen. In de tweede week van oktober vond de eerste betoging plaats. Het totaal aantal betogingen in Brussel, Leuven, Luik en andere steden is inmiddels nauwelijks meer bij te houden. Opvallend is het strijdbare en spontane karakter van veel van de betogingen. Zo werd er op 12 oktober in Brussel spontaan besloten om de tot dan toe stilstaande manifestatie om te toveren in een mars – een plan dat helaas snel geblokkeerd werd door de aanwezige politie. Dat weekend werd een betoging in Luik aangevallen door een groep Grijze Wolven, maar de Koerdische betogers en hun bondgenoten wisten zich goed te verdedigen.

Op 14 oktober in Leuven werd er door de talrijke aanwezigen (veel Koerden, anarchisten, solidaire studenten, ...) besloten een strijdbare tocht door het hele stadscentrum te maken. De politie was hier totaal niet op voorbereid en had weinig andere keus dan de betogers hun gang te laten gaan. Pas toen de stoet weer terug was bij het vertrekpunt, stonden de in allerijl opgeroepen waterkanonnen klaar. Gebruikt zijn ze niet – een mooi voorbeeld van hoe wilde betogingen kunnen werken. Op 1 november, World Kobane Day, vond er nog een betoging plaats in Leuven.

Kraakacties en bezettingen

De afgelopen maanden is er heel wat gekraakt in Wallonië! In Luik is het collectief Entre-Murs, Entre-Mondes ontstaan. Zij wil een sociocultureel centrum creëren waar ruimte is voor een divers scala aan sociale, culturele en politieke activiteiten. Het eerste gekraakte pand hield redelijk lang stand door mooie solidariteitsacties die ervoor zorgden dat de dreigende ontruiming werd uitgesteld. Halverwege november gaf ze haar eerste feestje in een ander Luiks pand.

Ook in Louvain-La-Neuve, een universiteitsstadje vlakbij de taalgrens, werd er gekraakt. Een groep jonge activisten kraakte een leegstaand pand van de Université Catholique du Louvain. In dat huis, dat ze La Maison Blance doopten, wist de groep in een korte tijd een indrukwekkend sociocultureel programma op poten te zetten. Het initiatief heeft ongeveer drie weken kunnen bestaan, tot het behoorlijk hardhandig werd ontruimd. Waarom is niet duidelijk – het huis stond meer dan zeven jaar leeg. Gelukkig zijn er door het kortstondige initiatief mooie nieuwe contacten ontstaan en is men vastberaden om samen actief te blijven.

Ten slotte werd er eind oktober in Arlon, bij de grens met Luxemburg, een bos bezet en een Zone à Defendre (ZAD) gecreëerd. Men wil met de bezetting vermijden dat een eeuwenoude zandgroeve gebruikt wordt als locatie voor bedrijven- en parkeerterreinen. Op het moment van schrijven (15 november) wordt het bos nog steeds bezet en wordt er hard gewerkt aan de uitbreiding van het kamp en het bouwen van boomhutten. Zeker in de koude winter kunnen de bezetters alle materiële en fysieke hulp gebruiken.

Alle hierboven vermelde collectieven hebben actieve Facebookpagina's waardoor men op de hoogte kan blijven van hun activiteiten.

Extinction Rebellion

Ook in België is klimaatorganisatie Extinction Rebellion (XR) erg actief. Voor zaterdag 12 oktober werd er een actie van massale burgerlijke ongehoorzaamheid gepland. Het idee was dat honderden mensen de tuinen van het koninklijk paleis een etmaal lang zouden bezetten om vervolgens *people's assemblies* te houden en muziek te maken. Helaas bleek bij het begin van de actie al dat de massaal aanwezige politie de betogers geen andere keus liet dan genoegen te nemen met een bezetting van het Koningsplein, in de nabijheid van de tuinen. Enkele militanten kregen het toch voor elkaar om de tuinen binnen te dringen, maar werden meteen gearresteerd. De betogers op het plein begonnen in alle rust in kringetjes aan hun volksvergaderingen, maar al gauw werd duidelijk dat ook dat niet naar de zin van de politie was. Er werd gechargeerd met waterkanon en pepperspray. Door het principe van geweldloos verzet dat XR predikt, werd er niet tegen dit politiegeweld ingegaan. De gevolgen waren bijzonder pijnlijk. Getuigenissen spreken over verschillende instanties van politiegeweld: jonge tieners, rond veertien jaar oud, die pepperspray in de ogen kregen; een moeder met twee kinderen die geboeid werd en een uur lang tussen de rest van de arrestanten gehouden werd; een geboeid persoon die pepperspray in het gezicht kreeg; agenten die de geboeiden dom ideologisch gebral toeriepen (blijkbaar moet 60% van de wereldbevolking eraan volgens één van hen); enzovoorts. In totaal werden er 435 mensen aangehouden.

In de Belgische media en binnen XR zelf is er in de weken na de Royal Rebellion veel discussie geweest over dit grove politieoptreden en de manier waarop ermee werd omgegaan. Daarnaast vond er op 18 november een panelgesprek plaats in Leuven, waaraan zowel leden van XR als anarchisten deelnamen. Het gesprek had tot doel om elkaar beter te leren kennen, wederzijdse bedenkingen te kunnen uiten en ideeën over strategie en doelen uit te kunnen wisselen.

Iedereen heeft een hekel aan de politie, zelfs de politie zelf

ACAB

Om dit overzicht met een luchtige noot te eindigen: begin oktober bleek nog maar eens dat echt iedereen een hekel heeft aan de politie, zelfs de politie zelf. In Antwerpen gingen Antwerpse agenten op de vuist met hun federale collega's uit Brussel. Een bron spreekt over meerdere agenten met verwondingen als 'schade aan het gebit en geperforeerde trommelvliezen'.

door Emma

Exarcheia: de staat in oorlog met zijn bevolking

In de vroege ochtend van 26 augustus ontruimden sterke onderdrukkingslegers vier kraakpanden in de wijk Exarcheia in Athene. Zij arresteerden drie krakers en interneerden 143 vluchtelingen en immigranten. Mannelijke en vrouwelijke vluchtelingen werden met kinderen in politiewagens gepropt door de gewapende gekapte mannen van de speciale antiterroristische onderdrukkingseenheid. Geüniformeerde motorbendes maakten de straten vrij zoals dat in bezettingstijd gebruikelijk was.

Tegelijkertijd bracht de regering haar ideologische propaganda via de media naar buiten. Iemand van justitie vergeleek zijn politiemacht met een moderne 'stofzuiger': die zou uit Exarcheia het 'hinderlijke stof' wegvegen, dat wil zeggen de vluchtelingen en immigranten, en daarna het werkelijke 'vuilnis', de anarchisten. Zo kondigden zij aan dat voortaan het onderdrukkingswerk zou doorgaan. Deze politie-invallen zijn volgens onze kameraden 'de eerste uiting van een door de regering aangekondigde onderdrukkingscampagne tegen de anarchistische beweging, de krakers, de zelfgeorganiseerde structuren van onderdak voor immigranten en vluchtelingen, kortom: de wereld van solidariteit en sociaal en klassenverzet in het algemeen. Een onderdrukkingscampagne die als voorproefje dient van de aanval van staat en kapitaal op de plebejers van de maatschappij, met het doel ze te terroriseren en het verzet te neutraliseren om uiteindelijk ononderbroken door te gaan met de slachtpartijen van het geweld van staat en kapitaal'.

Het gevolg van deze campagne is dat Exarcheia verkeert in een voortdurende staat van burgeroorlog die herinneringen oproept aan het kolonelsregime. Het terrein van de Technische Universiteit is geen vrijplaats meer, de politie kan er weer binnenvallen zoals de kolonels dat op 17 november 1973 deden met tanks. Aanvankelijk werden vier kraakcentra door de politie ontruimd, althans er werden pogingen daartoe gedaan. Maar na de eerste aanvalsgolf werden de panden in september herkraakt en dit spel gaat voortdurend door. Met name werd de aanval geopend op panden die onze kameraden hadden vrijgemaakt voor de huisvesting

Iemand van justitie vergeleek zijn politiemacht met een stofzuiger

van vluchtelingen, zoals Notara 26 en Oneiro. Deze vluchtelingen worden in 'hotels' ondergebracht, of teruggebracht naar Lesbos of andere eilanden, die onderhand de vorm van concentratiekampen hebben aangenomen.

Naast de directe strijd rond de kraakpanden zelf worden regelmatig onder de leuze 'No Pasaran' demonstraties gehouden. Op 12 oktober hielden Atheense vrouwen een massademonstratie tegen het herstel van het patriarchale systeem dat door de politierepressie wordt versterkt: in de bureaus worden vrouwen vernederend behandeld.

Op 8 november werd de Libertatia-flat, die nog steeds wordt hersteld nadat deze in januari van dit jaar door fascisten met brandbommen werd beschadigd en nog herhaalde malen ontruimd, opnieuw het slachtoffer van een politieaanval. Iedereen die zich rond de flat bevond werd opgepakt en uiteindelijk gebeurde dat ook met de inwoners. Acht willekeurige personen werden opgesloten. Zodra de politie vertrokken was, werd het pand herkraakt. Van daaruit zijn honderdvijftig mensen weer opgetrokken naar het politiebureau om de vrijheid van de opgepakte personen op te eisen. De politie liet daarop vier personen vrij, anderen werden naar het hoofdkwartier van de politie overgebracht. Zij werden aangeklaagd voor illegaal bouwen – blijkbaar moeten in Athene door fascisten in brand gestoken gebouwen als 'Siegesmonument' in de ruïnestaat worden gehouden. Vijf anarchisten die tijdens die brandstichting hadden geprotesteerd zitten nog steeds in voorarrest in afwachting van een proces.

Verhalen als deze zullen zich blijven herhalen, omdat zichzelf beherende organisaties zich blijvend tegen de Griekse staat zullen keren. En dat zal blijven duren zolang de Griekse staat zijn burgers in gevaar brengt, concentratiekampen heeft en dreigt met een in sterkte toenemend totalitair systeem om het kapitalisme en de gentrificatie in stand te houden.

door Jan Bervoets

Met dank aan de manifesten van de Griekse anarchistische federatie APO

Theorie, ideologie en politieke praktijk
De ‘Huerta Grande’ van de FAU

Dit artikel is het tweede deel van het tweeluik over especifismo, waarvan de inleiding en het artikel ‘Especifismo – De anarchistische praktijk van het bouwen aan massabewegingen en revolutionaire organisatie’ verschenen in het vorige nummer van Buiten de Orde.

Een gemeenschappelijke strategie voor het werken aan en binnen massaorganisaties

De tekst ‘Huerta Grande’, vertaald ‘Grote Boombaard’, werd in 1972 geschreven als intern discussiedocument van de Federación Anarquista Uruguaya, vlak voor de brute militaire coup in juni 1973. Deze kwam aan de macht na de mislukte gewapende strijd van de Tupamaros, een Guevaristische[1] groep, met hun strategie van het ‘foquismo’[2]. Het document onderzoekt de aard van theorie en strategie. De tekst stelt dat een fundamenteel onderdeel van revolutionaire politieke organisatie is, dat men een diep begrip heeft van de materiële werkelijkheid, welke wordt gevoed door de praktische theorie en politieke praktijk. Dit mag misschien niet geheel nieuw of verrassend klinken, maar de implicaties ervan hebben sinds het verschijnen van de tekst grote invloed gehad op het anarchisme in Latijns-Amerika, waarmee de tekst een basisdocument is geworden voor de especifistische stroming.

De Federación Anarquista Urugaua, bekend als de FAU, werd in 1956 opgericht en was de eerste organisatie die het organisatorische concept van het especifismo verspreidde. De FAU had zichzelf tot doel gesteld om als organisatie de ‘sociale injectie’ van militanten te coördineren, waarbij militanten met een gemeenschappelijke strategie werken aan en binnen massaorganisaties. Eén van de doelen daarbij is om ‘volksmacht’ (*poder popular*) op te bouwen door middel van massaorganisaties en uiteindelijk een breed gedragen libertaire beweging welke een scheuring met de staat zou moeten kunnen bewerkstelligen. In de jaren 1960 was de organisatie cruciaal voor het oprichten van de Uruguayaanse CNT, een nationale confederale vakbond waarbinnen negentig procent van de arbeiders georganiseerd waren; het Arbeiders en Studenten Verzet (kortweg ROE), een federatie van militante arbeiders en studentengroepen met een lidmaatschap van tegen de 12.000 leden; en de gewapende vleugel van de FAU, de OPR-33. De afgelopen twee decennia heeft de FAU geholpen bij de oprichting van verschillende vergelijkbare organisaties in zowel Brazilië, Argentinië en Chili, en heeft anarchistische organisaties over de hele wereld geïnspireerd.

Let op: in de tekst wordt gebruik gemaakt van de term ‘partij’. Deze komt overeen met de manier waarop Errico Malatesta deze gebruikte als synoniem voor politieke organisatie: ‘Met het begrip ‘partij’ bedoelen wij allen die aan dezelfde kant staan, dat wil zeggen, diegenen die eenzelfde algemene doelstelling hebben en die, op de een of andere manier, strijden voor dezelfde doelen tegen een gemeenschappelijke tegenstanders of vijanden.’

De Engelse vertaling, waar deze Nederlandse vertaling op is gebaseerd, komt van Pedro Ribero en werd door Habriel Ascui in 2018 nogmaals herzien.

‘Huerta Grande’

Om te begrijpen wat er gaande is (de conjunctuur), is het noodzakelijk om op een correcte wijze te denken. Correct denken betekent het adequaat verwerken en ordenen van de gegevens die over de realiteit in grote hoeveelheden worden geproduceerd.

Correct denken is een onmisbare voorwaarde om correct te analyseren wat er op een gegeven moment gaande is in een land of in de geschiedenis van een land. Dit vraagt om instrumenten. Voor onze taak zijn deze instrumenten concepten, en om correct te denken is er een serie van concepten nodig die coherent aan elkaar geformuleerd zijn. Dat wil zeggen dat er een systeem van concepten noodzakelijk is – een theorie.

Zonder een theorie loopt men het risico dat men elk probleem individueel, in isolatie benadert, met telkens een verschillend vertrekpunt. Of dat men deze onderzoekt op basis van subjectiviteit, giswerk, voorkomen et cetera.

De partij was in staat om serieuze fouten te voorkomen omdat we in staat waren om te denken aan de hand van concepten die een belangrijke mate van coherentie met elkaar hebben. Er zijn ook serieuze fouten gemaakt door de onvoldoende ontwikkeling van ons theoretische denken als een organisatie.

Om een programma op te kunnen stellen, moeten we de economische, politieke en ideologische realiteit van ons land kennen. Hetzelfde is noodzakelijk voor het opstellen van een politieke lijn die voldoende helder en concreet is. Als we onvoldoende of verkeerde kennis hebben, zullen we geen programma hebben, of slechts een zeer algemene lijn die moeilijk om te zetten zal zijn op alle locaties waar de partij actief is. Als er geen duidelijke lijn is, bestaat er geen efficiënte politieke praktijk. De politieke wil van de partij loopt dan het risico om te verwateren. ‘Voluntaristisch’ handelen leidt ertoe dat men enkel doet wat er op dat moment toevallig opkomt uit goede bedoelingen, maar bepaalt niet de uitkomst van gebeurtenissen vanwege een onnauwkeurige voorstelling. Wij worden door [de gebeurtenissen] bepaald en reageren hier enkel spontaan op.

Zonder een lijn voor het theoretische werk zal een organisatie, ongeacht hoe groot deze is, overdonderd worden door de omstandigheden die ze niet kan beïnvloeden of verwerken. De politieke lijn heeft een programma nodig, begrepen als de doelen die bereikt moeten worden in elk stadium. Het programma geeft aan welke krachten ons gunstig gezind zijn, welke vijandig en welke slechts tijdelijke bondgenoten. Maar om dit vast te kunnen stellen, is er een diepgaand begrip van de realiteit in het land nodig. Daarom is het verwerven van deze kennis momenteel van de hoogste prioriteit. Om deze kennis te verzamelen hebben we theorie nodig.

De partij heeft een helder beeld nodig om coherent over het land, de regio en de strijd van internationale arbeidersbewegingen door de geschiedenis heen, na te kunnen denken. We hebben een efficiënt raamwerk nodig om de groeiende hoeveelheid gegevens over onze economische, politieke en ideologische realiteit te ordenen en te waarderen. We hebben daarvoor een methode nodig die ons helpt deze gegevens te analyseren om te zien wat belangrijker is – welke dingen prioriteit hebben, en welke dingen later komen – zodat we op een goede manier onze krachten organiseren om ze in te brengen in een front. Een conceptueel plan dat ons in staat stelt om dingen met elkaar op een systematische en coherente wijze met elkaar te verbinden, is voor ons als militanten van onze partij van vitaal belang voor onze doelen. Zo’n schema moet helpen voorbeelden te genereren over hoe anderen, door middel van deze concepten, in een andere realiteit kunnen handelen.

Theorie is een instrument, een gereedschap dat een doel dient

Het leren begrijpen van ons land moeten we echter zelf doen; niemand anders zal dit voor ons doen.

We willen daarmee niet stellen dat we geheel nieuwe theoretische schema’s moeten bedenken. We gaan geen nieuwe theorie (en alles wat dat impliceert) ontwikkelen. De reden hiervoor is de algemene bekrompenheid van ons milieu, de gespecialiseerde instituties en het gebrek aan beschikbaarheid om deze taak op te nemen.

Daarom moeten we bestaande theorie nemen zoals deze is, en deze kritisch analyseren. We kunnen geen enkele theorie zomaar zonder kritiek, als een dogma, blind vertrouwen.

We willen een volledige transformatie van ons land, en we zullen daarbij niet de denkwijze zoals deze ontwikkeld is door de bourgeoisie aannemen. Met bourgeois voorstellingen, zullen we denken zoals de bourgeoisie wil dat wij denken.

Wij willen als revolutionairen over Uruguay en zijn omgeving nadenken, en deze als revolutionairen bestuderen. Daarom zullen we, als onderdeel van de verschillende socialistische stromingen, altijd die elementen overnemen die ons helpen dit te doen: om als revolutionairen na te denken over het land, de regio en andere regio’s en ervaringen en deze als zodanig te analyseren.

We nemen daarbij geen theorieën aan omdat deze in de mode zijn. ‘Stellingen’ van anderen op andere plekken en in een andere tijd te herhalen, is gezien hun andere situatie en problemen, geen theorie. Dit doen enkel charlatans.

Theorie is een instrument, een gereedschap dat een doel dient. Het bestaat om de kennis te produceren die we nodig hebben. Het eerste dat we van belang achten, is ons land te begrijpen. Als de theorie niet in staat is om nieuwe zinvolle kennis voor onze politieke praktijk te produceren, is deze absoluut waardeloos. Dan is het enkel een thema voor zinloos gereutel, voor steriele ideologische polemiek.

Iemand die een grote moderne machine koopt, en in plaats van erop te werken, er de hele dag over praat, speelt een slechte rol, is een charlatan. Net als degene die, als hij een machine tot zijn beschikking heeft, het werk liever met de hand doet omdat ‘dat is hoe het altijd gedaan werd…’

Enkele verschillen tussen theorie en ideologie

Het is belangrijk om op een aantal verschillen te wijzen tussen dat wat gewoonlijk theorie en ideologie genoemd wordt.

Theorie richt zich op de ontwikkeling van conceptuele elementen die nodig zijn om grondig na te kunnen denken en om een diepgaand begrip van de concrete realiteit te krijgen. In die zin zouden we theorie kunnen vergelijken met een wetenschap.

Ideologie bestaat op zijn beurt uit elementen van niet-wetenschappelijke aard, die helpen om actie te stimuleren en te motiveren, gebaseerd op omstandigheden die, hoewel ze betrekking hebben op objectieve omstandigheden, er niet strikt uit voortvloeien. Ideologie wordt bepaald door objectieve omstandigheden, hoewel het niet mechanisch hierdoor wordt bepaald.

De grondige en diepgaande analyse van een concrete situatie is, in diens werkelijke en objectieve bewoording, een theoretische analyse die op een zo wetenschappelijk mogelijke wijze wordt opgesteld. De uiting van motivaties, het formuleren van doelstellingen of ambities en idealen behoren allemaal tot het veld van de ideologie.

Theorie verfijnt en definieert de voorwaarden voor politiek handelen, waar ideologie motiveert, prikkelt en de 'ideale' doelen en stijl formuleert.

Er bestaat een zeer sterke relatie tussen theorie en ideologie, omdat de voorstellen van de tweede worden gebaseerd en ondersteund door de conclusies van de theoretische analyse. De effectiviteit van een ideologie als motor voor politiek handelen hangt daarmee tevens sterk samen met de theoretische ontwikkeling.

De reikwijdte van theoretisch werk

Theoretisch werk is altijd werk dat gebaseerd is op en ondersteund wordt door werkelijke processen – door wat er gaande is in de historische realiteit, door wat er gebeurt. Desalniettemin is het werk dat volledig plaatsvindt in de sfeer van het denken, en daarom zijn er geen concepten die meer werkelijk zijn dan andere.

Het is belangrijk om daarbij twee basisposities te omschrijven:

1. Het verschil tussen dat wat bestaat, de concrete realiteit, tussen het concrete, historische processen, en de denkprocessen die voortkomen uit de kennis en het begrip van die realiteit. Met andere woorden, het is van belang om het verschil vast te stellen tussen zijn en denken, tussen de realiteit zoals deze is, en dat wat we erover weten.

2. Daarbij heeft het zijn de overhand over denken, de realiteit over kennis. In andere woorden, de opeenvolging van gebeurtenissen is belangrijker – het heeft meer gewicht en is bepalender – als we spreken over dat wat in de werkelijkheid gebeurt, dan dat wat we denken of weten over de werkelijkheid.

Uitgaande van deze twee basisposities is het ook belangrijk om te begrijpen wat de precieze reikwijdte van theoretisch werk is. Dat wil zeggen, van de inspanning om kennis te vergaren met het doel om diepgaande wetenschappelijke kennis te vergaren.

Theoretisch werk is altijd gebaseerd op vooraf vastgesteld ruw materiaal – de grondstof. Theorie maakt geen deel uit van de concrete werkelijkheid, maar komt voort uit informatie, gegevens en een opvatting van de realiteit. Dit ruwe materiaal wordt in het proces van het theoretische werk verwerkt door middel van bepaalde bruikbare concepten en bepaalde denkwijzen en het product van deze benadering is kennis.

Met andere woorden: er zijn enkel werkelijke, concrete unieke objecten (bepaald door historische omstandigheden, bepaalde momenten). Het proces van theoretisch werk is om deze te leren kennen.

Soms richt theoretisch werk zich op abstracte objecten die niet in de werkelijkheid bestaan, maar slechts in het denken, en toch onmisbare instrumenten zijn; een voorwaarde om de werkelijke objecten te begrijpen (bijvoorbeeld het concept van sociale klassen, et cetera). Bij de productie van kennis, worden grondstoffen (de oppervlakkige waarneming van de werkelijkheid) verwerkt tot een product (diepgaande wetenschappelijke kennis hierover).

De term 'wetenschappelijke kennis' moet daarbij worden gedefinieerd in relatie tot de sociale realiteit. Toegepast op de realiteit, heeft het tot doel om begrip te krijgen van de strikte terminologie, en daarmee de beste benadering van de realiteit zoals deze is.

Daarbij moet gezegd worden, dat dit proces van begrip van de sociale realiteit, net zoals met alle andere werkelijke studieobjecten, onderworpen is aan een oneindige theoretische diepgang. Net als dat de natuurkunde, scheikunde en andere wetenschappen hun kennis over de realiteit waaruit hun studie bestaat, oneindig

kunnen verdiepen, zo kan op dezelfde wijze de sociale wetenschap oneindige verdieping vinden wat betreft de kennis van de sociale realiteit. Daarom is het een vergissing om te denken dat er 'volledige' kennis van de sociale realiteit nodig is, om kunnen beginnen met handelen om zo dingen te veranderen. Net als dat het fout is om te handelen zonder diepgaand begrip te hebben van de sociale werkelijkheid.

Om effectief te kunnen theoretiseren, is het essentieel te handelen

Diepgaande wetenschappelijke kennis van de sociale realiteit, van sociale structuren, kan alleen worden bereikt door het werken met informatie, statistische data et cetera, door middel van meer abstracte conceptuele instrumenten die ontwikkeld en opgemaakt zijn uit theorie. Door middel van het oefenen met theoretisch werk proberen we de conceptuele instrumenten te ontwikkelen die ons telkens iets preciezer en concreter naar een begrip van de specifieke realiteit van onze omgeving leiden.

Alleen door een adequaat theoretisch begrip, diepgaand en wetenschappelijk, kunnen ideologische elementen worden ontwikkeld (aspiraties, waarden, idealen, et cetera) die samen de adequate middelen voor de transformatie van de sociale realiteit vormen – samen met coherente principes en een efficiënte politieke praktijk.

Politieke praktijk en het kennen van de werkelijkheid

Een efficiënte politieke praktijk vraagt daarom om kennis van de realiteit (theorie), de harmonieuze samenhang hiervan met de objectieve waardes voor verandering (ideologie) en de concrete politieke middelen om deze transformatie te bereiken (politieke praktijk). Deze drie elementen smelten samen tot een dialectische eenheid, en vormen samen de inspanning voor verandering zoals de partij deze voor heeft.

Je kunt je afvragen of we zouden moeten wachten op een volledige afgeronde theoretische ontwikkeling voordat er kan worden begonnen met praktisch handelen. Nee. Theoretische ontwikkeling is geen academisch probleem, deze begint niet bij nul. Deze is gebaseerd op en gemotiveerd en ontwikkeld door het bestaan van ideologische waarden en een politieke praktijk. Deze elementen bestaan historisch gezien over het algemeen vóórdat er een theorie over bestaat, en motiveren de ontwikkeling ervan.

De klassenstrijd bestond lang voordat er een theoretisch concept over werd ontwikkeld. De strijd van de onderdrukten wachtte niet op de uitwerking van een theoretisch verhandeling. Het bestaan ervan, ging de kennis erover voor. Het bestond vóórdat er kennis over bestond, vóór de theoretische analyse over het bestaan ervan.

Daarom is het, deze basisregel kennende, van fundamenteel belang om te handelen, om een politieke praktijk te hebben. Alleen uit een praktijk, door de concrete aanwezigheid, onder de bewezen voorwaarden van diens ontwikkeling, kan een bruikbaar theoretisch raamwerk worden uitgewerkt. Een raamwerk dat niet bestaat uit een verzameling van abstracte statements met enige mate van coherentie en interne logica, maar zonder enige samenhang met de ontwikkeling van werkelijke processen. Om effectief te kunnen theoretiseren, is het essentieel te handelen.

Kunnen we vanwege de politieke urgentie afzien van theorie? Nee. Er is misschien een politieke praktijk die enkel gebaseerd is op ideologische criteria, welke ongefundeerd is, of onvoldoende gefundeerd op theoretische analyse. Iets dat we veel zien in ons milieu.

Niemand kan beweren dat er, in onze realiteit, of in de realiteit van onze (Latijns-) Amerikaanse regio, een adequate theoretische analyse bestaat; een voldoende uitgewerkt begrip nog minder. En deze constatering geldt ook voor de rest van onze realiteit. De theorie is pas in zijn beginstadium. Er is echter al decennialang strijd gaande, een confrontatie. We moeten daardoor echter het fundamentele belang van theoretisch werk niet onderschatten.

De eerder gestelde vraag moeten we daarom als volgt beantwoorden: de nadruk moet liggen op de praktijk, maar hoe effectief die praktijk is, hangt af van een diepgaand begrip van de realiteit.

In een werkelijkheid als de onze, en de sociale samenstelling van ons land, moet theoretische ontwikkeling, net als overal, vertrekken vanuit een groep efficiënte theoretische concepten die gebaseerd zijn op zoveel mogelijk gegevens, welke samen de grondstoffen vormen voor de theoretische ontwikkeling.

Gegevens op zichzelf, onderzocht in isolatie, zonder enige adequate theoretische of conceptuele benadering, representeren de werkelijkheid niet adequaat. Ze verhullen en decoreren slechts de ideologieën waarvan deze gegevens in dienst worden gesteld.

Abstracte concepten verstrekken op zichzelf ook geen verder begrip van de realiteit.

Het theoretisch werk dat in ons land bestaat, fluctueert gewoonlijk tussen deze twee foutieve extremen: *een praktijk zonder voldoende begrip van de realiteit door een ontbrekende theoretische diepgang óf theorieontwikkeling in een geïsoleerd vacuüm zonder een goede koppeling met de praktijk*.[3]

vertaling: Tommy Ryan

Noten

1 Guevaristisch: wijzend op de achternaam van Ché Guevara, gebaseerd op de ideeën van de uit Argentinië afkomstige marxistische guerrillaleider Ernesto 'Che' Guevara.

2 Foquismo of *focalisme* is een guerrilla-concept gebaseerd op de ervaringen in de Cubaanse Revolutie. Het is gebaseerd op het principe van een voorhoede bestaande uit kleine mobiele paramilitaire groepen die een focus kunnen bieden voor publieke onvrede tegen een zittend regime en zo een algemene opstand kunnen triggeren en leiden. Het concept werd in eerste instantie bedacht voor agrarische of bergachtige gebieden, maar eind jaren zestig vond het met strategische aanpassingen wereldwijd toepassing in de stadsguerrillabewegingen van die tijd.

3 Schuingedrukte slotsamenvatting is door de vertaler toegevoegd.

Bron

blackrosefed.org

kroniek
Migratiestrijd

diverse data – 'Niet gay genoeg' ondersteuning LGBT+ vluchtelingen

Het initiatief LGBT Asylum Support biedt al enige jaren ondersteuning aan en voert campagne voor LGBT+ vluchtelingen die geen verblijfsstatus toegekend krijgen omdat ze volgens de staat geen geloofwaardig verhaal hebben over hun seksuele identiteit en/of de risico's die ze daardoor lopen in hun landen van herkomst. LGBT Asylum Support roept onder meer op mensen te ondersteunen bij de behandeling van hun zaken in rechtbanken:

- donderdag 29 augustus – voor een Iraakse homoseksuele vluchteling bij de rechtbank Haarlem
- woensdag 11 september – voor een Iraakse homoseksuele vluchteling bij de rechtbank Utrecht
- donderdag 19 september – voor een Iraakse homoseksuele vluchteling bij de rechtbank Amsterdam
- donderdag 24 oktober – voor een Kameroense homoseksuele vluchteling bij de rechtbank Den Haag
- dinsdag 29 oktober – voor een Russische homoseksuele vluchteling bij de rechtbank Groningen

vrijdag 23 augustus – flyeractie distributiecentrum Jumbo Beilen

De Werkgroep Arbeid organiseert tijdens het congres van de Vrije Bond weer een actie waarbij flyers uitgedeeld worden aan de, voornamelijk Poolse, werknemers van het distributiecentrum van Jumbo in Leiden. Deze zijn werkzaam via het beruchte uitzendbureau OTTO Workforce en werken en wonen onder erbarmelijke omstandigheden.

september – Schouwburg Hengelo niet meer gesponsord door Thales

Soms heeft een actie op enige termijn succes. Een jaar nadat Stop the War on Migrants en het lokale initiatief VEDAN (Vredes- En DuurzaamheidsActiviteiten Netwerkstad) bij de Schouwburg Hengelo flyers uitdeelden tegen de sponsorrelatie met wapenfabrikant Thales, grootverdiener aan de militarisering van grenzen, blijkt het bedrijf niet langer op de lijst van sponsoren te staan.

zaterdag 5 oktober – posters geplakt bij Vomar supermarkt Amsterdam

Er worden posters geplakt op de gevel van de recent geopende Vomar in winkelcentrum Reigersbos in Amsterdam in reactie op een brief uit augustus aan de eigenaar van het pand, Hoorne Vastgoed, waarin Vomar de eigenaar gelast zorg te dragen voor het ontruimen van een winkelruimte 100 meter verderop in de straat. Die winkelruimte, ook in bezit van Hoorne Vastgoed, werd op dat moment bewoond door 20 Soedanese vluchtelingen die het pand uit noodzaak gekraakt hadden omdat ze een dak boven hun hoofd nodig hebben.

maandag 2 september – Wij Zijn Hier kraakt oude supermarkt

Terwijl de beloofde opvang van de kant van de gemeente nog steeds op zich laat wachten, trekt een groep vluchtelingen van Wij Zijn Hier in een oude supermarkt aan het Lekmondsplein in Amsterdam Zuidoost.

zondag 3 november – uitreiking Booming Borders Award

Een feestelijk uitgedoste commissie biedt de Booming Borders Award aan VVD-fractievoorzitter Klaas Dijkhoff aan voor zijn inzet voor 'de markt voor grensmanagement'. Dijkhoff is niet thuis, maar de ceremonie met voorlezen van het juryrapport en het voordragen van een lied wordt wel gehouden. Regionale pers doorziet het satirische karakter niet en besteedt aandacht aan de toekenning van de prijs. De artikelen worden ijlings verwijderd wanneer een persbericht achteraf de doden ten gevolge van het vluchtelingenbeleid benadrukt.

woensdag 20 november – demonstratie tegen ontruiming Wij Zijn Hier

Dwars, BIJ1 en Humanities Rally UVA houden een demonstratie in solidariteit met de grote groep vluchtelingen van Wij Zijn Hier die de gekraakte oude supermarkt aan het Lekmondsplein in Amsterdam moeten verlaten. Omdat de groep niet aan de eisen voor brandveiligheid in het pand kon voldoen besloot de gemeente een dag eerder tot ontruiming.

PINKSTERLANDDAGEN 2020

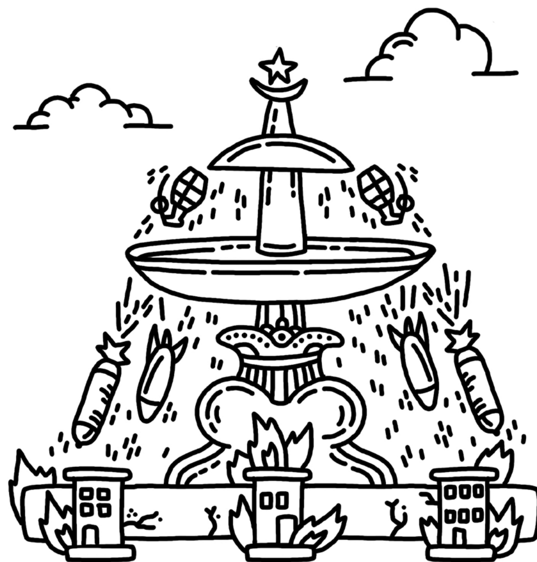
Pinksterlanddagen is een anarchistisch festival dat jaarlijks plaatsvindt op het kampeerterrein tot Vrijheidsbezinning in Appelscha tijdens het Pinksterweekend. Het is een bijeenkomst voor anarchisten en iedereen die zich door het anarchisme laat inspireren. Het hele weekend zit barstensvol met workshops, lezingen en discussies over anarchisme en de sociale strijd.

In 2020 zal er weer een Pinksterlanddagen zijn van **vrijdag 29 tot en met zondag 31 mei**. Je kunt komen kamperen vanaf vrijdag en op vrijdagavond begint het programma met een bandje. Op zaterdag en zondag is het inhoudelijke programma.

Wil je iets bijdragen aan het programma, zoals een optreden of een praatje?
Of een suggestie doen?

Neem dan contact met ons op via:
pl@puscii.nl.

Het programma zal verschijnen op onze website:
pinksterlanddagen.org.

Elke staat die een oorlog tegen het volk voert, zal verliezen!

De Turkse staat streeft met zijn oude vijandelijke beleid, zijn tanks, kanonnen, straaljagers en oorlogsstokers een nieuwe oorlog na. In het land waarin we leven, zien we dat de regering, die bijna nooit functioneerde, na de overgang naar een 'presidentieel bestuurssysteem' direct de oorlog is begonnen die zij al lang op haar agenda had staan. Alle handen gingen omhoog voor de oorlog. Diegenen die elke mogelijkheid die ze kregen aangrepen om te roepen dat 'Erdoğan 80 miljoen mensen de afgrond in jaagt', twijfelden dit keer niet om deze oorlog te steunen.

Er zijn nog geen tien jaar verstreken sinds het begin van de oorlog in Syrië, maar al veel staten hebben zich er laten gelden. Zo nu ook Turkije, dat, net als zoveel andere staten, doet alsof het geen aandeel heeft in het verdere voortslepen en uitbreiden van deze oorlog.

Met de nieuwe operatie heeft de Turkse staat besloten terug te keren naar een gebied dat al eerder deels bezet werd onder het mom van 'het beschermen van zijn eigen territoriale integriteit'. De staatsleiding schroomt daarbij niet van 'vrede' te spreken, noch schaamt zij zich ervoor om deze oorlog, die ze in eigen belang voert, als een vredesdaad te bestempelen. Direct na het verkondigen van de operatie, genaamd 'Vredesbron', voerden straaljagers willekeurige bombardementen uit. Dit alles voor de ogen van de internationale staten terwijl het publiek de Turkse staat 'veroordeelt'.

Ondertussen trekken de Verenigde Staten zich terug uit een eindeloze oorlog die 'voor hen nu eindigt' en voegen daaraan toe dat de Turkse staat de ISIS-bendes accepteert die Europa niet wil terugnemen. De staat die toekeek en de weg bereidde voor de moordpartijen op onze kameraden, familieleden en vrienden in het land waarin wij leven, stelt zich nu op als de beschermheilige van ISIS. Een dag voor de verjaardag van één van de grootste aanslagen in Turkije, waarbij meer dan honderd mensen werden gedood tijdens een vredesdemonstratie*, voorspelt deze oorlog nog vele nieuwe slachtpartijen.

De media, die volledig onder controle van de staat staan, ondersteunen deze oorlog. Niet lang geleden begonnen de media hun anti-immigranten-retoriek te spuwen. Ze vroegen de mensen uit Syrië 'wat ze doen in het land waarin wij leven?'. Ze stellen echter niet ter discussie wat het Turkse leger in het land waar zij vandaan komen te zoeken heeft. De media, van welke het de plicht zou moeten zijn om 'feiten aan het volk te brengen', gaan door met het ophitsen voor de oorlog en negeren de slachtpartijen. De media, die hier geen nieuws kunnen brengen, maar enkel een legitimering voor het oorlogsbeleid van de Turkse staat, zetten zijn leugens voort met heroïsche retoriek.

Alle oorlogen die machthebbers voeren voor hun eigen belangen zijn slachtpartijen. Elke oorlog die door nationalistisch en militaristisch beleid wordt gepromoot is een slachtpartij. Elke kogel, elke bom, gericht tegen onderdrukte mensen, is gericht tegen de vrijheid.

Elke oorlog gericht tegen de vrijheid, is gedoemd te worden verloren. Ze kunnen deze oorlog niet winnen, noch kunnen ze de slachtpartijen die ze aanrichten rechtvaardigen.

Elke staat die zich tegen het volk richt, zal verliezen!

door Revolutionaire Anarchistische Aktie (DAF, Turkije)

---

vertaling: Tommy Ryan

Noot

* Op 10 oktober 2015 werd er in Ankara (Turkije) tijdens een demonstratie tegen het geweld tegen de Koerden een aanslag gepleegd waarbij meer dan honderd doden vielen en meer dan vierhonderd gewonden. Zie voor meer info: indymedia.nl/node/30069.

Illustratie door:
Dünya Atay | www.dunyaatay.com

Word lid van de Vrije Bond!

Ontvang Buiten de Orde vier maal per jaar thuis!

Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen 0 t/m 500:
2,- per maand

Inkomen 500 t/m bijstand:
4,- per maand

Inkomen bijstand t/m minumumloon:
6,- per maand

Inkomen hoger dan minimumloon:
8,- per maand
(Meer is ook welkom)

Geef je op via:
www.vrijebond.nl/word-lid

Of word abonnee van Buiten de Orde!

Een abonnement kost
15,- per jaar
(Meer is ook welkom)

Geef je op via:
www.vrijebond.org/buitendeorde/abonnement

Je contributie- of abonnementsgelden kun je overmaken op:

IBAN: NL80INGB0005495473
BIC/Swift: INGBNL2A
T.n.v. de Vrije Bond,
te Amsterdam

Werking Solidariteitskas

A) Elk lid van de Vrije Bond heeft bij stakingen, gedragen door de meerderheid van de werknemers, recht op een stakings-uitkering. In bijzondere situaties ook bij stakingen gedragen door een minderheid van de werknemers. Bij dit laatste gaat het om stakingen met een doelstelling die zeer verwant is aan de doelstelling van de Vrije Bond (VB). De uitkering bedraagt 75% van de vermindering aan inkomen, met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

B) Financiële ondersteuning van acties van leden van de VB die werkloos zijn, met name wanneer de leden getroffen worden door sancties op hun uitkeringen. Bij dit laatste is het een voorwaarde dat het gaat om duidelijk aangekondigde collectieve of individuele actie. De doelstelling van de actie moet in de lijn van de doelstelling van de VB liggen. Het weigeren van werk valt hier ook onder, mits voldaan wordt aan eerder genoemde voorwaarde. De VB is namelijk tegen arbeidsplicht. De uitkering bedraagt 75% van de korting met een maximum van 50,- euro* per werkdag.

C) Het verstrekken van renteloze leningen voor het opstarten van bedrijven in zelfbeheer. Een bedrijf moet meer dan één werkende omvatten. Het uit te lenen bedrag is maximaal 1.000,- euro* en moet binnen drie jaar worden terugbetaald.

D) Het financieren van initiatieven/acties van (leden van) de VB die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

E) Het financieren van initiatieven/acties waaraan, naast andere organisaties, (leden van) de VB deelneemt (nemen) en die vallen binnen de doelstellingen van de VB.

F) Het financieren van initiatieven/acties van organisaties waarvan leden van de VB lid zijn en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal 500,- euro*.

G) Het ondersteunen van landelijke of regionale activiteiten welke georganiseerd worden door leden van de VB en een bijdrage kunnen leveren aan de groei en uitbouw van de organisatie.

H) Minimaal 5% van de gelden die jaarlijks binnenkomen worden gereserveerd voor bijdragen aan (activiteiten van) buitenlandse organisaties waarmee de VB zich inhoudelijk verbonden voelt.

* Deze bedragen worden eens per drie jaar op de Algemene Leden Vergadering bepaald. Aanvragen worden schriftelijk ingediend bij de solidariteitskascommissie.

Uitgangspunten Vrije Bond

1) De Vrije Bond gaat uit van en streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.

2) De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
- de gelijkwaardigheid van alle mensen;
- de autonomie van het individu;
- zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme;
- een goed milieu en een vitale natuur;
- de afschaffing van alle vormen van gezag: bijvoorbeeld op economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel gebied;
- de opbouw van een vrije samenleving zonder klassen, staten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.

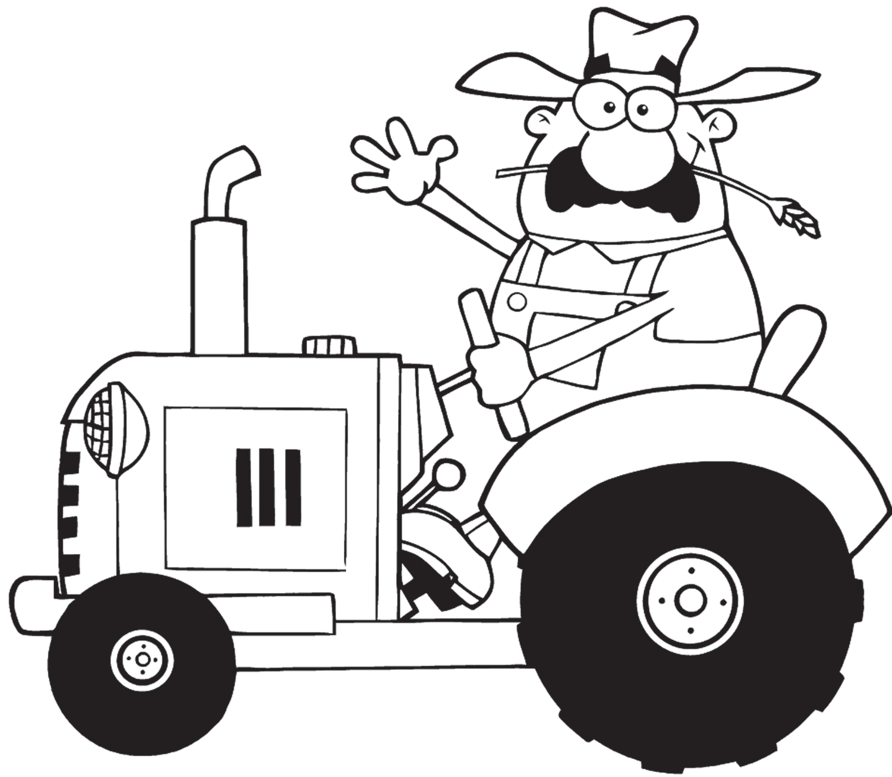
3) De totstandkoming van een vrije samenleving kan onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.

4) Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hiertegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd.

5) De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen zijn inherent daaraan.

6) De Vrije Bond biedt geen blauwdruk voor een toekomstige samenleving. Alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar leren en samenwerken.

7) De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen.

Op de trekker

Het is me wat, nu ik de balans opmaak. Niet alleen van dit jaar (traditie) maar van alle jaren die ik heb mogen leven. Stond je ergens op een rotlocatie, regen, kou, met je lullige, snel bij elkaar geflanste spandoek wapperend in de wind, werd je door een aantal agenten gesommeerd, weggeveegd, omdat je geen toestemming had, het te gevaarlijk was, je de openbare orde in gevaar bracht, of, wat meestal gebeurde, je daar 'gewoon' niet mocht staan. Geen uitleg verder. Geen reden. Het mocht gewoon niet. Basta.

Tegen dat onbenullig machtsvertoon heb ik in een ver verleden nog wel eens protest aangetekend. Bijvoorbeeld in de tijd van de Irak-oorlog. Ik had een honderdtal houten kruisen getimmerd en van een wit laagje verf voorzien, ze vervolgens op de strook gras vlak voor een druk bereden viaduct in mijn woonplaats neergelegd. Een monument voor de slachtoffers van die walgelijke oorlog en een – in mijn ogen – gerechtvaardigd protest tegen het doden en verminken waaraan ook ons land zich schuldig maakte. Bovendien vond ik dat burgers op terugreis van werk naar huis ook recht hadden op hún unieke moment van bezinning en heroverweging. De eigenaar van het tankstation vlakbij vond mijn actie echter niet zo'n goed idee, mede omdat ik op een begeleidend spandoek een link legde met de dubieuze rol die zijn leverancier, een van de oliemaatschappijen, speelde in die oorlog.

Er was nauwelijks een kwartier voorbij toen de ingeseinde hermandad verscheen, een agent op een motor en twee agenten in een politieauto. Terwijl een van hen me aansprak, was een ander al bezig enkele kruisen op te rapen. Ik was alleen, kon er weinig tegenover stellen dan protesteren (wat ik toch al deed). In ieder geval was mijn actie voorbij voordat ze goed en wel begonnen was.

Naar aanleiding van mijn protest werd ik opgeroepen voor een gesprek. Op het hoofdbureau zat een aardige, vaderlijke agent, die, door zijn werk 'in de wijk' grijs en wijs geworden, oprecht probeerde te begrijpen wat mijn beweegredenen waren en waarom ik het afbreken van mijn actie ongehoord en vooral onrechtmatig vond. Het werd best een aangenaam gesprek tussen twee mensen die een hekel hebben aan het kwetsen van anderen. Enfin. Tot het indienen van een officiële klacht of een gang naar de rechter is het niet gekomen. Soms moet je je verlies nemen, gedane zaken laten voor wat ze zijn, er geen energie meer insteken, gewoon een nieuwe actie organiseren.

Even terug naar het begin; ik was tenslotte de balans aan het opmaken. Er waren meer acties dan die bij dat viaduct die in goede bedoelingen én politieovermacht smoorden. Ik moet zeggen: de boeren en dan vooral *Farmers Defence Force* hebben me met de neus op de feiten gedrukt. Actievoeren zoals ik het placht te doen is achterhaald. Protesteren met louter megafoon en spandoek heeft afgedaan. Sinds kort ben ik aan het sparen voor een trekker, zo'n kolossaal landbouwachtig gruwelapparaat, dat eenmaal aan de rol zoveel indruk maakt op politie en justitie dat elke poort, elke bureaucratische slagboom of horde meteen bezwijkt om plaats te maken voor fair gehoor: *Ja, meneer Lenssen, wat is uw grief, wat kunnen wij voor u doen?*

Eindelijk slagkracht! Misschien ook voor de lezers een idee in het nieuwe jaar?

Met de beste wensen,

Uw vriend, Peter Lenssen